

APLICAREA PEDEPSEI PENALE PE CATEGORII DE INFRAȚIUNI

(Art. 145, art. 165, art. 186 – art. 199⁵, art. 217,
art. 217¹, art. 324, art. 325, art. 326 CP)

Îndrumar pentru practicieni

APLICAREA PEDEPSEI PENALE PE CATEGORII DE INFRAȚIUNI

(Art. 145, art. 165, art. 186 – art. 199⁵, art. 217,
art. 217¹, art. 324, art. 325, art. 326 CP)

Îndrumar pentru practicieni

Acest îndrumar a apărut cu sprijinul Asociației Barourilor Americane / Inițiativa pentru Supremația Legii și a fost finanțat printr-un grant acordat de către Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile exprimate nu reflectă neapărat opinia Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii sau a Asociației Barourilor Americane / Inițiativa pentru Supremația Legii.

CHIȘINĂU 2020

Lucrarea apare în cadrul Programului „*Sușținerea Sistemului de Justiție Penală*” implementat de ABA ROLI Moldova cu susținerea financiară a Departamentului de Stat al SUA.

Coordonatori ai ediției:

Ghenadie NICOLAEV, ex-judecător la Curtea Supremă de Justiție (judecător la Curtea Supremă de Justiție în demisie)

Mihaela VIDAICU, dr. în drept, conf. univ., ABA ROLI Moldova

Autori:

1. Gheorghe ULIANOVSKI, dr. în drept, conf. univ., ex-Președinte al Curții de Apel Comrat, (Capitolul 1)
2. Liliana CATAN, judecător la Curtea Supremă de Justiție (Capitolul 2)
3. Maria GHERVAS, judecător la Curtea Supremă de Justiție (Capitolul 3)
4. Viorica PUICA, judecător la Judecătoria mun. Chișinău (Capitolul 4)
5. Valeria ȘTERBEȚ, ex-judecător la Curtea Constituțională, ex-Președinte al Curții Supreme de Justiție (Capitolul 5)

CUPRINS

Introducere.....5

CAPITOLUL 1

Recomandări privind individualizarea pedepsei
în cazul infracțiunii de omor intenționat
prevăzută de art. 145 CP7

CAPITOLUL 2

Recomandări privind individualizarea pedepsei
în cazul infracțiunii de trafic de ființe umane
prevăzută de art. 165 CP21

CAPITOLUL 3

Recomandări privind individualizarea
pedepsei în cazul infracțiunilor de circulație
ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor,
prevazute de art. 217 CP și 217¹ CP34

CAPITOLUL 4

Recomandări privind individualizarea pedepselor
penale aplicate pentru infracțiunile
contra patrimoniului.....53

CAPITOLUL 5

Recomandări cu privire la individualizarea
pedepsei penale pentru infracțiunile
de corupere pasivă (art. 324 CP), corupere activă
(art. 325 CP) și trafic de influență (art. 326 CP).....67

INTRODUCERE

Asociația Barourilor Americane Inițiativa pentru Supremația Legii (ABA ROLI) în Republica Moldova, cu asistența financiară oferită de către Departamentul de Stat al SUA, susține eforturile de revizuire a modului de individualizare și aplicare a pedepselor penale, precum și de promovare a motivării aplicării pedepselor de către instanțele de judecată din Republica Moldova.

În 2012, ABA ROLI Moldova, în cooperare cu Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție (CSJ), a inițiat proiectul de elaborare a Ghidului cu privire la aplicarea pedepsei. Obiectivul de bază al acestui proiect a fost de a asigura aplicarea corectă și echitabilă a pedepsei de către toate instanțele de judecată din RM. Acest Ghid a fost aprobat prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 15 din 22 decembrie 2014.

Urmare a acestui proiect, în 2015, ABA ROLI a creat un al doilea grup de lucru pentru elaborarea unor *recomandări privind individualizarea și aplicarea pedepselor* pe categorii de infracțiuni. Membrii grupului de lucru sunt: dna Liliana CATAN (judecător la CSJ), dna Valeria ȘTERBEȚ (ex-judecător la Curtea Constituțională, ex-Președinte al CSJ), dl Gheorghe ULIANOVSKI (ex-Președinte al Curții de Apel Comrat), dna Viorica PUICA (judecător la Judecătoria mun. Chișinău) și dna Maria GHERVAS (judecător la CSJ). La elaborarea metodologiei de lucru asupra îndrumarului, membrii grupului de lucru au studiat mai multe modele de instrucțiuni privind aplicarea și individualizarea pedepselor pentru diferite categorii de infracțiuni elaborate de Curțile Supreme de Justiție sau de instituții abilitate prin lege cu o astfel de competență din alte state. Au fost analizate, în special, exemplele României, Marii Britanii (*Sentencing Guidelines/Sentencing Council*), Norvegiei și Statelor Unite ale Americii.

Scopul acestui Îndrumar este de a ajuta judecătorii, precum și alți profesioniști în domeniul dreptului, să determine pașii care trebuie urmați pentru individualizarea și aplicarea unei pedepse echitabile și proporționale în cazul unor infracțiuni concrete, ținând cont de prevederile Codului Penal al RM și Codului de Procedură Penală al RM.

ABA ROLI Moldova aduce sincere mulțumiri membrilor grupului de lucru care au elaborat acest Îndrumar, precum și domnului Ian WELCH, procuror, Procuratura Coroanei Marii Britanii (Specialist Prosecutor & Crown Advocate, Crown Prosecution Service) și expert internațional contractat de Fondul pentru Buna Guvernare al Ambasadei Marii Britanii la Chișinău, care a asistat grupul de lucru să finalizeze acest îndrumar.

De asemenea, mulțumim partenerilor noștri care au contribuit la realizarea acestui proiect: Secția Justiție Penală și Aplicarea Legii din cadrul Ambasadei SUA în Republica Moldova, Programul Justiție și Drepturile Omului al Fundației Soros Moldova, Misiunea Norvegiană de Experți pentru Promovarea Supremației Legii din Republica Moldova (NORLAM) și Fondului pentru Buna Guvernare al Ambasadei Marii Britanii la Chișinău.

Membrii echipei ABA ROLI Moldova, datorită cărora a fost posibilă redactarea prezentului îndrumar și care au contribuit la elaborarea lui, sunt:

Olimpia GRIBINCEA, Consilier Juridic Senior

Alina SECRIERU, Consultant Juridic

Victor DROSU, Consultant Juridic

Vlad POPA, Consultant Juridic

Ion MIRON, Manager Finanțe/Oficiu

Mihaela VIDAICU,

Director, ABA ROLI Moldova

CAPITOLUL 1

RECOMANDĂRI PRIVIND INDIVIDUALIZAREA PEDEPSEI ÎN CAZUL INFRAȚIUNII DE OMOR INTENȚIONAT PREVĂZUTĂ DE ART. 145 CP

La stabilirea și aplicarea pedepsei pentru infracțiunea prevăzută de art. 145 CP instanța de judecată se va conduce de următoarele recomandări:

1. Dacă inculpatul trebuie pedepsit pentru infracțiunea săvârșită (art. 385 alin. (1) pct. 5) CPP)

Infracțiunea prevăzută de alin. (1) art. 145 CP este o infracțiune deosebit de gravă, iar cea prevăzută de art. 145 alin. (2) CP este o infracțiune excepțional de gravă.

Persoana vinovată de săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de art. 145 alin. (1) sau alin. (2) CP poate fi liberată de răspundere penală numai în cazul renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii în condițiile prevăzute de art. 56 CP sau în cazul prescripției tragerii la răspundere penală în condițiile prevăzute de art. 60 CP. În cazul stabilirii unor astfel de temeuri, instanța de judecată va adopta o sentință de încetare a procesului penal în baza art. 332 alin. (1) CPP. Dacă astfel de temeuri lipsesc, instanța de judecată urmează să adopte o sentință de condamnare a inculpatului și să-i aplice o pedeapsă echitabilă, legală și individualizată.

2. Stabilirea categoriei de pedeapsă care urmează a fi aplicată inculpatului (art. 75 alin. (1) CP)

1. Sancțiunea art. 145 alin. (1) CP prevede o singură categorie de pedeapsă – închisoarea – care urmează a fi aplicată.

2. În sancțiunea art. 145 alin. (2) CP sunt prevăzute două categorii de pedepse alternative: închisoarea sau detențiunea pe viață.

La alegerea uneia dintre aceste pedepse instanța trebuie să ia în considerare faptul că, conform legii penale detențiunea pe viață nu se aplică: (a) femeilor și minorilor (art. 71 CP); și (b) pentru tentativă sau pregătire de infracțiune (art. 81 alin. (4) CP). Dacă nu se va constata nici unul din aceste cazuri, instanța de judecată va trebui să aleagă care din aceste două pedepse alternative urmează a fi aplicată inculpatului: închisoarea sau detențiunea pe viață.

3. Pentru a stabili care dintre aceste două pedepse urmează a fi aplicată inculpatului, instanța de judecată urmează a se călăuzi de următoarele dispoziții ale legii penale:

- a) conform art. 75 alin. (2) CP o pedeapsă mai aspră, din numărul celor alternative prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii, se stabilește numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă, din numărul celor menționate, nu va asigura atingerea scopului pedepsei penale;
- b) la stabilirea categoriei și termenului pedepsei se aplică în egală măsură aceleași criterii generale de individualizare a pedepsei prevăzute în art. 75 alin. (1) CP;
- c) în cazul în care instanța de judecată constată circumstanțe atenuante la săvârșirea infracțiunii, dacă pentru infracțiunea săvârșită se prevede detențiunea pe viață, aceasta, conform art. 78 alin. (1) lit. (c) CP, se înlocuiește cu închisoarea de la 15 la 25 ani.
- d) la judecarea cauzei în procedură simplificată, prevăzută de art. 364¹ CPP, în cazul în care instanța de judecată va concluziona că este necesar de a aplica detențiunea pe viață, în baza art. 364¹ alin. (8) CPP, va aplica închisoarea pe un termen de 30 de ani.
- e) la stabilirea pedepsei pentru infracțiunile de omor intenționat, instanțele de judecată urmează să ia în considerare toate circumstanțele în care aceste infracțiuni au fost săvârșite: tipul intenției, motivul și scopul, modul, condițiile și etapa de săvârșire a infracțiunii, gravitatea urmărilor, persoana

vinovatului și circumstanțele cauzei care atenuează sau agravează răspunderea. De asemenea, vor fi examinate datele referitoare la persoana victimei, relațiile ei cu făptuitorul, precum și comportamentul ei în timpul comiterii infracțiunii.

În baza acestor prevederi legale se pot formula următoarele recomandări privind alegerea categoriei pedepsei (închisoarea sau detențiunea pe viață) care urmează a fi aplicată inculpatului pentru omorul săvârșit cu una sau mai multe circumstanțe agravante (calificante) prevăzute la art. 145 lit. (a)-(p) alin. (2) CP.

1. La judecarea cauzei au fost constatate numai circumstanțele atenuante prevăzute de art. 76 CP:

- a) În această situație, dacă instanța de judecată, reieșind din circumstanțele concrete în care infracțiunea a fost săvârșită, va concluziona că o pedeapsă mai blândă decât detențiunea pe viață poate să asigure atingerea scopurilor pedepsei penale, conform art. 75 alin. (2) CP, va aplica închisoarea în limitele prevăzute în sancțiunea art. 145 alin. (2) CP.
- b) Însă în cazul în care instanța de judecată, reieșind din circumstanțele concrete, în care a fost săvârșită infracțiunea, va concluziona că este necesar de a aplica detențiunea pe viață ca cea mai aspră pedeapsă, instanța va menționa acest fapt în partea descriptivă a sentinței și, în baza art. 78 alin.(1) lit. c) CP, va înlocui detențiunea pe viață cu închisoare de la 15 la 25 ani, deoarece dispozițiile art. 78 alin. (1) lit. c) CP au caracter imperativ pentru instanța de judecată și sunt o excepție de la dispozițiile art. 75 alin. (2) CP.

2. Cauza a fost judecată pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală prevăzută de art. 364¹ CPP

- a) În această situație, dacă instanța de judecată, reieșind din circumstanțele concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, va concluziona că nu este necesar de a aplica detențiunea pe viață ca cea mai aspră pedeapsă, va menționa acest fapt în partea descriptivă a sentinței și, conform art. 75 alin. (2) CP, va aplica

închisoarea ca pedeapsă mai blândă prevăzută în sancțiunea art. 145 alin. (2) CP, deoarece art. 364¹ alin. (8) CPP nu face nicio excepție de la dispozițiile art. 75 alin. (2) CP.

- b) În cazul când instanța de judecată, reieșind din circumstanțele concrete ale cauzei, va concluziona că este necesar de a aplica detențiunea pe viață ca cea mai aspră pedeapsă, ea va menționa acest fapt în partea descriptivă a sentinței și, în baza art. 364¹ alin. (8) CPP, va aplica pedeapsa închisorii pe un termen de 30 ani, deoarece art. 364¹ alin. (8) CPP este o excepție de la regula generală prevăzută de art. 75 alin. (2) CP, iar dispozițiile art. 364¹ alin. (8) CPP nu fac nicio derogare de la aplicarea lor.

3. Cauza a fost judecată pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală prevăzută de art. 364¹ CPP, iar inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii de omor intenționat cu una sau mai multe circumstanțe agravante (calificante) prevăzute de art. 145 CP alin. (2) lit. (a)-(p), în stare de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă.

Conform art. 82 alin. (2) CP mărimea pedepsei pentru recidiva periculoasă și deosebit de periculoasă nu poate fi mai mică de o treime din maximul pedepsei prevăzute la articolul corespunzător din Partea specială a Codului Penal.

Dacă instanța de judecată decide aplicarea detențiunii pe viață, instanța va menționa acest fapt în partea descriptivă a sentinței și în baza art. 364¹ alin.(8) CPP, va aplica pedeapsa închisorii de 30 ani, deoarece dispozițiile art. 364¹ alin. (8) CPP, fiind o normă juridico-penală specială, nu fac nici o excepție de la aplicarea lor în cazul săvârșirii infracțiunii în stare de recidivă.

4. Inculpatul este vinovat în săvârșirea infracțiunii de omor intenționat cu una sau mai multe circumstanțe agravante (calificante) prevăzute de art. 145 CP alin. (2) lit. (a)-(p), în stare de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă, iar cauza n-a fost judecată în procedura simplificată.

În această situație, dacă instanța de judecată decide aplicarea detențiunii pe viață, în baza art. 82 alin. (2) CP, luând în considerare

faptul că detențiunea pe viață, conform art. 71 alin. (1) CP, este o pedeapsă absolut determinată (privarea de libertate pentru tot restul vieții), instanța o va aplica integral.

5. Cauza a fost judecată în procedura simplificată conform art. 364¹ CPP și la judecarea cauzei au fost constatate alte circumstanțe atenuante prevăzute de art. 76 CP, altele decât recunoașterea vinovăției care atrage incidența procedurii simplificate.

În această situație, dacă instanța de judecată, reieșind din circumstanțele concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, va concluziona că este necesar de a aplica detențiunea pe viață ca cea mai aspră pedeapsă, instanța va menționa acest fapt în partea descriptivă a sentinței, va aplica dispozițiile art. 78 alin. (1) lit. (c) CP și va înlocui detențiunea pe viață cu închisoarea de la 15 la 25 ani. Astfel, limitele pedepsei cu închisoarea se vor reduce conform cerințelor art. 364¹ alin. (8) CPP, noile limite fiind închisoare *de la 10 ani la 16 ani 8 luni*.

Această soluție este impusă de faptul că în cauză sunt aplicabile două reguli speciale de individualizare a pedepsei favorabile inculpatului pe care instanța de judecată le poate aplica.

Regula prevăzută de art. 78 alin. (1) lit. (c) CP este cea mai favorabilă pentru inculpat în raport cu regula prevăzută de art. 364¹ alin. (8) CPP. Din aceste considerente, mai întâi se aplică regula prevăzută de art. 78 alin. (1) lit. (c) CP, iar apoi cea prevăzută de art. 364¹ alin. (8) CPP. În caz contrar se vor încălca prevederile art. 3 alin. (2) CP care prevede că interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale este interzisă. De asemenea, se va încălca principiul legalității pedepsei garantat de art. 22 din Constituție și art. 7 din Convenția Europeană cu privire la Drepturile Omului conform căruia infractorului i se aplică o pedeapsă prevăzută de lege și în condițiile legii.

6. Cauza nu a fost judecată în procedură simplificată. La judecarea cauzei au fost constatate atât circumstanțe atenuante, cât și circumstanțe agravante prevăzute de art. 76 CP și art. 77 CP sau au fost constatate numai circumstanțe agravante, ori nu au fost constatate nici circumstanțe atenuante și nici agravante. În această situație, legiuitorul a lăsat la discreția instanței de judecată să decidă care pedeapsă – închisoarea sau

detențiunea pe viață – va asigura atingerea scopurilor legii penale și o va aplica infractorului, în baza art. 75 alin. (2) CP, conform criteriilor generale de individualizare a pedepsei și circumstanțelor concrete în care a fost săvârșită infracțiunea.

3. Stabilirea termenului concret al pedepsei închisorii ce urmează a fi aplicat inculpatului (art. 75 alin. (1) CP).

La stabilirea termenului concret al pedepsei închisorii ce urmează a fi aplicată, instanța de judecată trebuie să soluționeze consecutiv următoarele chestiuni:

1. Stabilirea limitelor minime și maxime ale pedepsei închisorii

În acest scop, instanța va verifica dacă în cauză au fost stabilite condiții de aplicare a unor reguli (criterii) speciale prevăzute de legea penală, care schimbă limitele pedepsei închisorii prevăzute de sancțiunile art. 145 alin. (1) și (2) CP și stabilesc noi limite cu care trebuie să opereze instanța la stabilirea pedepsei.

Dacă în cauză sunt aplicabile mai multe reguli speciale care schimbă limitele pedepsei închisorii prevăzute în sancțiunile art. 145 alin. (1) și (2) CP, instanța de judecată va aplica consecutiv mai întâi regulile speciale care schimbă limitele pedepsei închisorii în favoarea inculpatului, iar apoi regulile speciale care schimbă limitele pedepsei închisorii în defavoarea inculpatului.

În limita pedepsei închisorii stabilite conform regulilor speciale, instanța de judecată va stabili termenul concret al pedepsei închisorii ce urmează a fi aplicat vinovatului.

La regulile (criteriile) speciale care schimbă limitele pedepsei închisorii prevăzute în sancțiunile art. 145 alin. (1) și (2) CP se referă următoarele prevederi:

- a) **Articolul 70 alin. (3) CP** – termenul închisorii minorului se stabilește din maximul pedepsei închisorii prevăzut în sancțiunea alin. (1) și (2) art. 145 CP redus la jumătate.
- b) **Articolul 70 alin. (3¹) CP** – termenul închisorii pentru persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au

atins vârsta de 21 de ani și care au săvârșit infracțiunea având vârsta între 18 și 21 de ani, se reduce cu o treime din maximul pedepsei prevăzut în sancțiunea alin. (1) și (2) art. 145 CP. În cazul în care instanța, ținând cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită. Necesitatea aplicării pedepsei în limitele generale urmează a fi argumentată de către instanța de judecată.

- c) **Articolul 78 alin. (1) lit. c) CP** – dacă în cauză se constată circumstanțe atenuante, iar instanța de judecată va concluziona că este necesar de a aplica pedeapsa cu detențiune pe viață, atunci instanța o va înlocui cu pedeapsa închisorii de la 15 la 25 ani.
- d) **Articolul 80 CP** – în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 145 alin. (1) și (2) CP, termenul închisorii se stabilește prin reducerea limitei maxime cu o treime, limita minimă rămânând neschimbată.
- e) **Articolul 81 CP** – mărimea pedepsei pentru pregătire sau tentativă de infracțiune, ce nu constituie o recidivă, nu poate depăși jumătate sau, respectiv, trei pătrimi din maximul pedepsei închisorii prevăzute în sancțiunile alin. (1) și (2) art. 145 CP.
- f) **Articolul 82 CP** – mărimea pedepsei pentru recidiva periculoasă și deosebit de periculoasă nu poate fi mai mică de o treime din maximul pedepsei prevăzute în sancțiunea alin. (1) sau alin. (2) art. 145 CP, cu excepția cazului în care sunt stabilite numai circumstanțe atenuante. În acest caz, instanța poate stabili pedeapsa în limitele prevăzute de sancțiune pentru această infracțiune.
- g) **Articolul 364¹ alin. (8) CPP** – în cazul infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (1) CP limitele maxime și minime ale închisorii se stabilesc în felul următor:

- dacă infracțiunea n-a fost săvârșită în stare derecidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă, limitele maxime și minime ale închisorii se reduc cu o treime și se stabilesc noi limite ale închisorii care vor fi de la *6 ani și 8 luni la 10 ani*. În acest caz nu este necesar de a se face trimitere la art. 79 CP, deoarece limita minimă a pedepsei închisorii s-a stabilit potrivit unui criteriu special prevăzut de art. 364¹ alin. (8) CPP¹;
- dacă infracțiunea a fost săvârșită în stare de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă, limitele maxime și minime ale închisorii mai întâi, conform art. 364¹ (8) CPP se reduc cu o treime și se stabilesc noi limite ale închisorii care vor fi de la *6 ani și 8 luni până la 10 ani*. După aceasta, din limita maximă a închisorii stabilită cu aplicare art. 364¹ alin. (8) CPP, conform art. 82 alin. (2) CP, se determină o treime, stabilindu-se astfel o nouă limită minimă a pedepsei închisorii ce poate fi aplicată infractorului pentru infracțiunea prevăzută de art. 145 alin. (1) CP săvârșită în stare de recidivă periculoasă și deosebit de periculoasă. Limita maximă a pedepsei închisorii rămâne cea stabilită conform art. 364¹ alin. (8) CPP.

În cazul infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (2) CP, limitele maxime și minime ale închisorii se stabilesc în felul următor:

- dacă, reieșind din circumstanțele concrete ale cauzei, instanța de judecată va concluziona că nu este necesar de a aplica detențiunea pe viață ca cea mai aspră pedeapsă, ea va menționa acest fapt în partea descriptivă a sentinței și va aplica închisoarea, reducând conform art. 364¹ alin. (8) CPP, limitele minime și maxime prevăzute în sancțiunea art. 145 alin. (2) CP cu o treime - limitele noi ale închisorii vor fi *de la 10 ani la 13 ani 4 luni*.
- dacă, reieșind din circumstanțele concrete ale cauzei,

1 Hotărârea Plenului CSJ nr. 11 din 24.12.2012 cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art. 145-148 CP), pct.12.

instanța va concluziona că este necesar de a aplica detențiunea pe viață, ea va menționa acest fapt în partea descriptivă a sentinței și, făcând trimitere la art. 364¹ alin. (8) CPP, va aplica pedeapsa închisorii de 30 ani.² În acest caz, pedeapsa închisorii de 30 de ani a fost absolut determinată de către legiuitor, ea nu mai poate fi individualizată de către instanța de judecată și se aplică integral.

- dacă în cauză s-au constatat numai circumstanțe atenuante prevăzute de art. 76 CP, altele decât recunoașterea vinovăției, cauza a fost judecată în baza probelor administrate în faza urmăririi penale (art. 364¹ CPP) și, reieșind din circumstanțele concrete ale cauzei, instanța va concluziona că este necesar de a aplica detențiunea pe viață, instanța va menționa acest fapt în partea descriptivă a sentinței și, în baza art. 78 alin. (1) lit. c) CP, va înlocui detențiunea pe viață cu închisoarea în limitele de la 15 la 25 ani. După aceasta, limitele acestei pedepse se reduc conform cerințelor art. 364¹ alin. (8) CPP, limite noi ale închisorii vor fi *de la 10 ani la 16 ani 8 luni*.
- dacă infracțiunea a fost săvârșită în stare de recidivă periculoasă sau recidivă deosebit de periculoasă, în cauză au fost constatate numai circumstanțe atenuante prevăzute de art. 76 CP, altele decât recunoașterea vinovăției, și cauza a fost intentată în baza probelor administrate în faza urmăririi penale (art. 364¹ CPP) și, reieșind din circumstanțele concrete ale cauzei, instanța va concluziona că este necesar de a aplica detențiunea pe viață, instanța va menționa acest fapt în partea descriptivă a sentinței și, în baza art. 78 alin. (1) lit. c) CP, va înlocui detențiunea pe viață cu închisoare în limitele de la 15 la 25 ani. După aceasta, limitele pedepsei cu închisoarea se reduc conform cerințelor art. 364¹ alin. (8) CPP, limite noi ale închisorii vor fi *de la 10 ani la 16 ani 8 luni*. Apoi, conform art. 82 alin.

2 Hotărârea Plenului CSJ nr. 13 din 16.12.2013 cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP de către instanțele judecătorești, pct. 32.

(2) CP, din limita maximă a închisorii, stabilită cu aplicarea art. 78 alin. (1) lit. c) și art. 364¹ alin. (8) CPP, se determină o treime, stabilindu-se astfel o nouă limită minimă a pedepsei închisorii ce poate fi aplicată infractorului pentru infracțiunea prevăzută de art. 145 alin. (2) CP, săvârșită în stare de recidivă periculoasă și deosebit de periculoasă. Limita maximă a pedepsei închisorii ce poate fi aplicată vinovatului rămâne cea stabilită conform art. 78 alin. (1) lit. c) CP și art. 364¹ alin. (8) CPP.

h) Articolul 79 CP – infracțiunea prevăzută de art. 145 alin. (1) CP este o infracțiune deosebit de gravă, dar acest fapt nu exclude posibilitatea stabilirii unei pedepse mai blânde decât cea prevăzută de lege. Conform art. 79 alin. (3) CP, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă prevăzută de art. 145 alin. (1) CP. În acest caz, instanța de judecată, trebuie să verifice în detaliu prezența în cauză a circumstanțelor excepționale, care servesc drept temei pentru aplicarea art. 79 CP și să le reflecte în partea descriptivă a sentinței.³

Aplicabilitatea art. 79 CP în cazul art. 145 alin. (2) CP este una limitativă. Astfel, în conformitate cu *Ghidul cu privire la aplicarea pedepsei*, aprobat prin Hotărârea Plenului CSJ nr. 15 din 22 decembrie 2014⁴ prevederile alin. (1) art. 79 CP nu se aplică persoanelor adulte doar în cazul aplicării pedepsei detențiune pe viață, în cazul recidivei de infracțiuni sau al săvârșirii infracțiunilor prevăzute la art. 166¹ alin. (2)–(4) CP, ceea ce nu interzice aplicarea prevederilor alin. (1) art. 79 CP, în cazul condamnării persoanelor adulte pentru comiterea infracțiunilor excepțional de grave, când în urma individualizării pedepsei, instanța de judecată a ajuns la concluzia de a aplica pedeapsa alternativă - închisoarea, cu

3 Hotărârea Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei, pct. 12.

4 Ghidul cu privire la aplicarea pedepsei, aprobat prin Hotărârea Plenului CSJ nr. 15 din 22 decembrie 2014, Chișinău: Sirius, 2015, pag. 49.

condiția că nu există recidivă. În această situație, norma dată va fi interpretată extensiv favorabil și anume, poate fi aplicată regula stabilită de alin. (3) art. 79 CP, după cum urmează: în cazul condamnării persoanelor adulte pentru comiterea infracțiunilor excepțional de grave, când se aplică pedeapsa alternativă – închisoarea – cu condiția că nu există recidivă, cu excepția săvârșirii infracțiunilor prevăzute la art. 166¹ alin. (2)–(4) CP, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă prevăzută de legea penală, dar constituind *cel puțin două treimi* din minimul pedepsei prevăzute de CP pentru infracțiunea săvârșită. Aplicarea unei pedepse mai blânde, de altă categorie, decât cea prevăzută de lege sau neaplicarea pedepsei complementare, nu se permite.

Dacă instanța de judecată nu va constata în cauză temeieri pentru a aplica reguli speciale care schimbă limitele pedepsei închisorii, instanța va aplica pedeapsa închisorii în limitele prevăzute în sancțiunile art. 145 alin. (1) și (2) CP.

2. Stabilirea termenului pedepsei închisorii în limitele sancțiunilor alineatelor (1) și (2) art. 145 CP sau în limitele stabilite conform regulilor (criteriilor) speciale de individualizare a pedepsei.

La stabilirea termenului pedepsei instanța de judecată trebuie să țină cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia. Aceste criterii de individualizare a termenului pedepsei nu pot fi utilizate separat, ci numai în ansamblu, deoarece fiecare dintre ele își au rolul și ponderea sa, operând distinct și efectiv numai în raport cu celelalte criterii.

De asemenea, stabilind pedeapsa pentru infracțiunile de omor (art. 145-148), instanțele de judecată urmează să ia în considerare toate circumstanțele în care aceste infracțiuni au fost săvârșite: tipul intenției, motivul și scopul, modul, condițiile și etapa de săvârșire a infracțiunii, gravitatea urmărilor, persoana vinovatului

și circumstanțele cauzei, care atenuează sau agravează răspunderea. Vor fi examinate datele cu privire la persoana victimei, relațiile ei cu făptuitorul, precum și comportamentul ei în timpul comiterii infracțiunii.⁵

De aceea, la individualizarea termenului pedepsei pentru infracțiunea săvârșită, fiecare criteriu general trebuie analizat și apreciat separat în raport cu împrejurările concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, iar în final datele obținute urmează a fi supuse unei aprecieri complete și materializate în pedeapsa concretă pe care o merită infractorul și care va asigura atingerea scopurilor pedepsei penale.

Deși criteriile generale se completează reciproc, primul criteriu cu care instanța de judecată începe individualizarea termenului pedepsei este gravitatea infracțiunii. Celelalte criterii se iau în vedere ca criterii adiționale și distincte numai după ce instanța de judecată își va forma convingerea cu privire la gravitatea infracțiunii. Gravitatea infracțiunilor este determinată de legiuitor la incriminarea faptelor, în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil al acestora (art. 15-16 CP). Fiecare infracțiune cu același caracter își are gradul prejudiciabil al său, determinat de legiuitor la incriminare conform semnelor ce caracterizează elementele componenței de infracțiune indicate în norma de incriminare și reflectat în limitele pedepsei sau pedepselor pentru această infracțiune.

De exemplu, toate infracțiunile săvârșite prin omor (art. 145-148 CP) au același caracter – sunt contra vieții persoanei. Însă, în raport cu semnele ce caracterizează elementele acestor infracțiuni, fiecare are un grad prejudiciabil diferit, reflectat în limitele pedepselor prevăzute pentru aceste infracțiuni. Astfel, omorul prevăzut de art. 145 alin. (1) CP se pedepsește cu închisoare de la 10 la 15 ani și este o infracțiune deosebit de gravă; omorul săvârșit în circumstanțele agravante conform art. 145 alin. (2) CP se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 ani sau cu detențiune pe viață și este o infracțiune excepțional de gravă; omorul săvârșit în stare de afect conform art. 146 CP se

5 Hotărârea Plenului CSJ nr.11 din 24.12.2012 cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor art. 145-148 CP, pct. 12.

pedepsește cu închisoare de până la 5 ani și este o infracțiune mai puțin gravă; pruncuciderea conform art. 147 CP se pedepsește cu închisoarea de până la 5 ani; iar lipsirea de viață la dorința victimei (eutanasia) conform art. 148 CP se pedepsește cu închisoare de până la 6 ani și este o infracțiune gravă.

Pentru a stabili gradul prejudiciabil al fiecărei infracțiuni săvârșite instanța de judecată trebuie să pornească de la gradul prejudiciabil mediu al infracțiunii prevăzute de alin. (1) și (2) art. 145 CP, care obiectiv este proporțional cu mărimea medie a pedepsei închisorii ce poate fi aplicată pentru infracțiunea respectivă. Termenul mediu al închisorii ce poate fi aplicat pentru infracțiunea prevăzută de art. 145 alin. (1) CP este de 12 ani 6 luni și de 17 ani 6 luni în cazul alin. (2) art. 145 CP.

Pornind de la gradul prejudiciabil mediu și luând în considerare împrejurările concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, care datorită calităților sale fie că micșorează sau sporește gradul prejudiciabil mediu al infracțiunilor prevăzute de alin. (1) și (2) art. 145 CP, instanța de judecată va stabili astfel gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite și, respectiv, termenul pedepsei închisorii proporțional cu gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite.

În dependență de împrejurările concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, gradul prejudiciabil va fi redus sau mărit în raport cu gradul prejudiciabil mediu ori va fi egal cu el. Respectiv, și termenul închisorii va fi redus sau mărit proporțional cu gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite ori va fi egal cu el.

Termenul pedepsei închisorii proporțional cu gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite, stabilit în așa mod, va constitui punctul de pornire pentru individualizarea lui în continuare, având în vedere și celelalte criterii de individualizare a pedepsei.

Luând în considerare importanța juridico-penală, rolul și ponderea motivului infracțiunii, personalitatea infractorului, circumstanțelor cauzei care atenuează ori agravează răspunderea și condițiile de viață ale familiei infractorului la stabilirea termenului pedepsei, instanța

de judecată, în limitele minime și maxime ale pedepsei închisorii, va micșora sau va mări termenul pedepsei închisorii proporțional cu gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite, stabilind în așa mod termenul pedepsei închisorii care urmează a fi aplicat infractorului și care poate influența asupra corectării și reeducării lui. Or, influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării infractorului poate fi pronosticată de către instanța de judecată numai după analiza și aprecierea tuturor datelor ce influențează răspunderii penale a infractorului, raportate la categoria și termenul pedepsei care urmează a fi apreciat, luând în considerare aptitudinile infractorului de a se corecta.

CAPITOLUL 2

RECOMANDĂRI PRIVIND INDIVIDUALIZAREA PEDEPSEI ÎN CAZUL INFRAȚIUNII DE TRAFIC DE FIINȚE UMANE PREVĂZUTĂ DE ART. 165 CP

Plenul Curții Supreme de Justiție (Plenul CSJ), în hotărârile⁶ sale explicative cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii, a explicat noțiunea de trafic de ființe umane și a descris detaliat termenii folosiți în dispoziția art. 165 CP, precum și deosebirile dintre infracțiunea de trafic de ființe umane de alte infracțiuni similare. La stabilirea și aplicarea pedepsei pentru infracțiunea de trafic de ființe umane se va ține cont de următoarele recomandări:

1. Dacă inculpatul trebuie pedepsit pentru infracțiunea săvârșită (art. 385 alin. (1) pct. 5) CPP

Faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (1) al CP constituie infracțiuni grave, iar cele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) și (3) CP constituie infracțiuni deosebit de grave.

Persoana vinovată de săvârșirea faptelor prevăzute de art. 165 CP poate fi liberată de răspundere penală numai în cazul renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii în condițiile prevăzute de art. 56 CP sau în cazul expirării termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere penală în condițiile prevăzute de art. 60 CP. Dacă instanța de judecată va stabili existența unor astfel de temeieri, instanța va adopta o sentință de încetare a procesului penal potrivit art. 332 alin. (1) CPP. Dacă instanța de judecată nu constată existența

6 Hotărârea Plenului CSJ nr. 37 din 22 noiembrie 2004 cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii cu modificările și completările ulterioare adoptate prin Hotărârea Plenului CSJ nr. 9 din 22 decembrie 2008.

unor astfel de temeieri, instanța urmează să adopte o sentință de condamnare a inculpatului și să-i aplice o pedeapsă echitabilă, legală și individualizată.⁷

2. Stabilirea categoriei pedepsei ce urmează a fi aplicată inculpatului (art. 75 alin. (1) CP)

Dacă faptele săvârșite se califică de către instanța de judecată potrivit unuia sau mai multor alineate ale art. 165 CP, la stabilirea pedepsei aceasta trebuie să țină cont de următoarele criterii:

- a) pedeapsa trebuie aplicată în limitele fixate în alineatele respective ale art. 165 CP;
- b) pedeapsa trebuie aplicată în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale a CP.⁸

Pedeapsa principală pentru *persoanele fizice*, care au comis infracțiunea prevăzută de art. 165 CP, este închisoarea, iar pentru *persoanele juridice* este amenda. Legiuitorul a prevăzut ca formă de pedeapsă complementară (atât pentru persoanele fizice, cât și juridice) – privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita (desfășura) anumite activități. Lichidarea este prevăzută ca pedeapsă complementară în cazul persoanei juridice.

În funcție de încadrarea faptelor, în cazul *persoanelor fizice*, pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute în art. 165 alin. (1), (2) și (3) CP, se prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen *de la 6 ani la 20 de ani*. Ca pedeapsă complementară este prevăzută privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen *de la 2 la 5 ani*. Aplicarea pedepsei complementare este obligatorie.

Pentru faptele încadrate în baza art. 165 CP, *persoanei juridice* i se va aplica amenda ca pedeapsă principală și privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau lichidarea ca pedeapsă complementară. Aplicarea de către instanța de judecată a uneia dintre pedepsele complementare este obligatorie.

⁷ Art. 75 alin. (1) CP.

⁸ Hotărârea Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, pct. 2.

Pedepsele prevăzute de art. 165 CP pentru persoanele juridice	
Art. 165 alin. (1) CP	Amendă – de la 4000 la 6000 u.c. + privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice
Art. 165 alin. (2) CP	Amendă – de la 6000 la 8000 u.c. + privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice
Art. 165 alin. (3) CP	Amendă – de la 8000 la 10000 u.c. + privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice

3. Stabilirea termenului concret al pedepsei ce urmează a fi aplicat inculpatului (art. 75 alin. (1) CP)

Pentru a stabili termenul concret al pedepsei, instanța de judecată trebuie să soluționeze consecutiv următoarele chestiuni:

1. Stabilirea limitelor minime și maxime ale pedepsei

Pentru început, instanța de judecată va verifica dacă în cauza examinată au fost stabilite condiții de aplicare a unor reguli (criterii) speciale prevăzute de legea penală, care schimbă limitele pedepsei prevăzute de art. 165 alin. (1) - (3) ale CP și stabilesc noi limite cu care trebuie să opereze instanța de judecată la stabilirea termenului pedepsei.

Dacă în cauza examinată sunt aplicabile mai multe reguli speciale, care schimbă limitele pedepsei prevăzute în sancțiunile art. 165 alin. (1) - (3) CP, instanța de judecată va aplica consecutiv mai întâi regulile speciale ce schimbă limitele pedepsei în favoarea inculpatului, iar apoi regulile speciale ce schimbă limitele pedepsei în defavoarea inculpatului.

La regulile (criteriile) speciale, care schimbă limitele pedepsei prevăzute de art. 165 alin. (1) - (3) CP se referă următoarele prevederi:

- a) **Articolul 70 alin. (3) CP⁹** – termenul pedepsei închisorii minorului se stabilește din maximul pedepsei închisorii prevăzut în art. 165 alin. (1) - (3) CP reduce la jumătate. Astfel, pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (1) CP, dacă acestea au fost săvârșite de un minor noua limită maximă a pedepsei închisorii va fi *de 6 ani*. În aceleași condiții, pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) CP noua limită maximă va fi *de 7 ani și 6 luni*, iar pentru fapte încadrate potrivit art. 165 alin. (3) CP noua limită maximă a pedepsei închisorii va fi *de 10 ani*.
- b) **Articolul 70 alin. (3¹) CP** - termenul închisorii pentru persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani și care au săvârșit infracțiunea având vârsta între 18 și 21 de ani, se reduce cu o treime din maximul pedepsei prevăzut în sancțiunea alin. (1), (2) și (3) art. 165 CP. În cazul în care instanța, ținând cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită. Necesitatea aplicării pedepsei în limitele generale urmează a fi argumentată de către instanța de judecată. Astfel, pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (1) CP, noua limită maximă a pedepsei va fi *de 8 ani*. În aceleași condiții, pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) CP noua limită maximă va fi *de 10 ani*, iar pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (3) CP noua limită maximă a pedepsei închisorii va fi *de 13 ani și 8 luni*.
- c) **Articolul 80 CP** - dacă instanța de judecată acceptă acordul de recunoaștere a vinovăției inculpatului pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (1) CP, instanța va reduce cu o treime maximul pedepsei închisorii prevăzut la sancțiunea art. 165 alin. (1) CP. Astfel, în cazul inculpatului – persoană fizică, noua limită maximă a pedepsei închisorii

9 Hotărârea Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, pct.13.

va fi *de 8 ani*, iar în cazul inculpatului – persoană juridică – noua limită maximă a amenzii va fi *de 4000 u.c.* După aceeași regulă se va reduce pedeapsa și în cazul art. 165 alin. (2) și (3) CP.

- d) **Articolul 81 CP¹⁰** – mărimea pedepsei pentru pregătire sau tentativă de infracțiune ce nu constituie o recidivă, nu poate depăși jumătate sau, respectiv, trei pătrimi din maximul pedepsei prevăzute în art. 165 alin. (1) – (3) CP. Nerespectarea acestor cerințe ale legii poate fi considerată ca fiind stabilită o pedeapsă în alte limite decât cele prevăzute de lege, astfel încălcându-se principiul legalității consfințit în art. 3 CP.

Pregătirea: pentru inculpat – *persoană fizică* pentru pregătirea faptelor încadrate potrivit art. 165 alin. (1) CP, ce nu constituie o recidivă, noua limită maximă a pedepsei cu închisoarea va fi *de 6 ani*. În aceeași condiții, pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) CP noua limită maximă va constitui *7 ani și 6 luni*, iar pentru faptele încadrate potrivit al art. 165 alin. (3) CP – *10 ani*. Pentru inculpat – *persoană juridică*, pentru pregătirea faptelor încadrate potrivit art. 165 alin. (1) CP, ce nu constituie o recidivă, noua limită maximă a pedepsei cu amenda este *3000 u.c.* În aceeași condiții, pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) CP noua limită maximă va constitui *4000 u.c.*, iar pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (3) CP – *5000 u.c.*

Tentativa: în cazul tentativei de săvârșire a faptelor încadrate potrivit art. 165 alin. (1) CP, ce nu constituie o recidivă, pentru inculpat – *persoană fizică* - noua limită maximă a pedepsei cu închisoarea este *de 9 ani*. În aceeași condiții, pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) CP noua limită maximă va constitui *11 ani și 3 luni*, iar pentru faptele încadrate potrivit alin. (3) al art. 165 CP – *15 ani*. Pentru inculpat – *persoană juridică*, în cazul tentativei de săvârșire a faptelor încadrate potrivit art. 165 alin. (1) CP, ce nu constituie o recidivă, noua limită maximă a pedepsei cu amenda este *4500 u.c.*

10 Hotărârea Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, pct.14.

În aceleași condiții, pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) CP noua limită maximă va constitui 6000 u.c., iar pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (3) CP – 7500 u.c.

- e) **Articolul 82 alin. (2) CP¹¹** – mărimea pedepsei pentru recidiva periculoasă și deosebit de periculoasă nu poate fi mai mică de o treime din maximul pedepsei prevăzute de art. 165 alin. (1)-(3) CP (acestea vor constitui limitele minime ale pedepsei), cu excepția cazului în care sunt stabilite numai circumstanțe atenuante. În acest caz instanța poate stabili pedeapsa în limitele prevăzute pentru infracțiune.
- f) **Articolul 78 alin. (1) lit. a) și b) CP** - în cazul infracțiunii de trafic de ființe umane, dacă instanța de judecată a stabilit circumstanțe atenuante, potrivit art. 78 alin. (1) lit. a) CP¹², instanța va putea reduce pedeapsa principală pentru *persoanele fizice* – închisoarea – până la minimul prevăzut, adică: (a) pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (1) CP – *până la 6 ani*; (b) pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) CP – *până la 7 ani*, și (c) pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (3) CP – *până la 10 ani*.
Regula de mai sus este aplicabilă și *persoanelor juridice*, astfel că potrivit art. 78 alin. (1) lit. b) CP, instanța de judecată poate coborî cuantumul amenzii aplicate persoanei juridice după cum urmează: (a) pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (1) CP – *până la 4000 u.c.*; (b) pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) CP – *până la 6000 u.c.*, și (c) pentru faptele încadrate potrivit art. 165 alin. 3 CP – *până la 8000 u.c.*
- g) **Articolul 364¹ alin. (8) CPP¹³** - conform art. 364¹ alin. (8) CPP, inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor

11 Hotărârea Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, pct.15.

12 Prevederile alin. (1) al art. 78 CP privind atenuarea pedepsei se răsfrâng numai asupra pedepsei principale.

13 Hotărârea Plenului CSJ nr. 13 din 16 decembrie 2013 cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP de către instanțele judecătorești, pct. 31-35.

imputate în rechizitoriu și a solicitat judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor (maxime și minime) de pedeapsă cu închisoarea (pentru persoanele fizice) și cu o pătrime a limitelor (maxime și minime) ale pedepsei cu amenda (pentru persoanele juridice), prevăzute de art. 165 alin. (1) - (3) CP. Astfel, sunt stabilite noi limite cu care trebuie să opereze instanța de judecată la individualizarea pedepsei inculpatului.

Potrivit art. 364¹ CPP prin reducerea limitelor minime și maxime de pedeapsă cu închisoarea cu o treime, noile limite ale pedepselor pentru *persoanele fizice* prevăzute de art. 165 CP cu care va opera instanța de judecată vor fi următoarele:

alin. (1) art. 165 CP	închisoare de la 4 ani până la 8 ani
alin. (2) art. 165 CP	închisoare de la 4 ani și 8 luni până la 10 ani
alin. (3) art. 165 CP	închisoare de la 6 ani și 8 luni până la 13 ani și 4 luni

Pentru *persoanele juridice*, noile limite minime și maxime, cu care va opera instanța de judecată pentru individualizarea și stabilirea pedepsei vor fi următoarele:

alin. (1) art. 165 CP	amendă de la 3000 u.c. până la 4500 u.c.
alin. (2) art. 165 CP	amendă de la 4500 u.c. până la 6000 u.c.
alin. (3) art. 165 CP	amendă de la 6000 u.c. până la 7500 u.c.

Limitele minime și maxime prevăzute de tabelele de mai sus sunt stabilite astfel în situația când infracțiunea nu a fost săvârșită în stare de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă.

Dacă infracțiunea a fost săvârșită în stare de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă, limitele minime și maxime ale pedepsei se stabilesc mai întâi conform art. 364¹ alin. (8) CPP, iar ulterior potrivit art. 82 alin. (2) CP, se stabilesc noile limite minime ale pedepsei ce poate fi aplicată inculpatului pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 165 CP. Limita maximă a pedepsei este cea stabilită conform art. 364¹ alin. (8) CPP. Prevederile art. 364¹ alin. (8) CPP sunt o

normă juridico-penală specială și nu fac nicio excepție de la aplicarea lor în cazul săvârșirii infracțiunii în stare de recidivă.

h) **Articolul 79 CP**¹⁴ - dacă instanța de judecată a încadrat faptele inculpatului potrivit art. 165 alin. (1) CP, instanța poate decide stabilirea pedepsei cu aplicarea art. 79 și art. 90 CP. În acest caz, instanța va identifica și va verifica în detalii prezența circumstanțelor excepționale pentru stabilirea unei pedepse sub limita minimă sau altei pedepse mai blânde, care ar permite condamnarea inculpatului cu suspendarea pedepsei. Instanța de judecată trebuie să argumenteze în partea descriptivă a sentinței circumstanțele excepționale care justifică aplicarea art. 79 CP. În situația în care instanța de judecată va aplica inculpatului condamnat potrivit art. 165 alin. (1) CP, prevederile art. 79 CP și va stabili în privința acestuia o pedeapsă cu închisoarea pe un termen de 5 ani, atunci instanța de judecată va putea analiza posibilitatea aplicării art. 90 CP. Astfel, dacă instanța de judecată va stabili o pedeapsă cu închisoarea pe un termen de cel mult 5 ani, în funcție de circumstanțele cauzei și persoana celui vinovat, instanța va putea dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate inculpatului, indicând obligatoriu motivele acestei decizii și termenul de probă. De asemenea, instanța de judecată va examina oportunitatea aplicării față de condamnat a prevederilor art. 90 alin. (6) CP. Faptele încadrate potrivit art. 165 alin. (2) și alin. (3) CP constituie infracțiuni deosebit de grave și dacă instanța de judecată va decide aplicarea art. 79 CP, atunci potrivit art. 79 alin. (3) CP, pedeapsa aplicată va constitui cel puțin 2/3 din minimumul pedepsei prevăzute de alineatele respective ale art. 165 CP. Potrivit art. 79 alin. (4) CP, instanța de judecată nu va aplica prevederile alin. (1) al art. 79 CP dacă infracțiunile prevăzute de art. 165 CP au fost săvârșite în stare de recidivă. Dacă instanța de judecată va califica faptele săvârșite în baza art.

14 Hotărârea Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, pct. 11-13.

165 alin. (2) și (3) CP, instanța nu poate aplica suspendarea condiționată a executării pedepsei.

Dacă instanța de judecată nu va constata în cauza examinată temeieri pentru aplicarea regulilor speciale care schimbă limitele pedepsei, ea va aplica pedepsele în limitele prevăzute de sancțiunile art. 165 CP.

2. Factorii care pot influența individualizarea și aplicarea pedepsei în cazul stabilirii termenului pedepsei în limitele sancțiunilor prevăzute de art. 165 CP sau în limitele stabilite conform regulilor (criteriilor) speciale de individualizare a pedepsei

Atunci când va decide termenul pedepsei închisorii pentru persoanele fizice și, respectiv, quantumul amenzii pentru persoanele juridice, instanța de judecată va lua în considerare: gravitatea infracțiunii, persoana celui vinovat,¹⁵ motivul infracțiunii,¹⁶ precum și circumstanțele atenuante, agravante și efectul acestora. Totodată, dacă în cursul urmăririi penale sau judecării cauzei, s-au constatat încălcări ale drepturilor inculpatului, precum și s-a stabilit din vina cui au fost comise aceste încălcări, instanța de judecată va examina posibilitatea reducerii termenului pedepsei inculpatului drept recompensă pentru aceste încălcări.¹⁷

Aceste criterii de individualizare a termenului pedepsei nu pot fi utilizate separat, ci numai în ansamblu, deoarece fiecare dintre ele își are rolul și ponderea sa, operând distinct și efectiv numai în raport cu celelalte criterii. Deși criteriile generale interferează, primul criteriu cu care instanța de judecată începe individualizarea termenului (quantumului) pedepsei este gravitatea infracțiunii.

15 Datele despre persoana inculpatului sunt luate în considerare de către instanța de judecată conform art. 75 alin. (1) CP și drept factor la individualizarea pedepsei. A se vedea, de asemenea, pct. 16-17 ale Hotărârii Plenului CSJ nr. 5 din 19 iunie 2006 privind sentința judecătorească.

16 În sentință, instanța de judecată este obligată să indice concret motivul infracțiunii și care a fost rolul lui la stabilirea pedepsei conform Ghidului cu privire la aplicarea pedepsei, aprobat prin hotărârea Plenului CSJ nr. 15 din 22 decembrie 2014, pag. 18.

17 Art. 385 alin. (4) CPP.

Celelalte criterii se iau în vedere ca criterii adiționale și distincte, după ce instanța de judecată își formează convingerea cu privire la gravitatea infracțiunii.

Pentru individualizarea pedepsei care urmează a fi aplicată inculpatului, instanța de judecată va analiza următoarele circumstanțe care pot determina gravitatea infracțiunii: (a) modul și mijloacele folosite de inculpat pentru săvârșirea faptei (faptelor); (b) scopul urmărit de acesta; (c) împrejurările în care a fost săvârșită fapta (faptele); precum și (d) urmările produse sau cele care s-ar fi putut produce prin săvârșirea faptei (faptelor) respective.

Totodată, în legătură cu gravitatea infracțiunii și persoana celui vinovat, instanța de judecată va lua în considerare rolul inculpatului la săvârșirea infracțiunii și modul în care acesta influențează gradul său de vinovăție și, implicit, individualizarea pedepsei. Menționăm câteva situații din practica instanțelor de judecată:

- inculpatul a avut rol de organizator și conducător în cazul în care infracțiunea a fost săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;¹⁸
- inculpatul a avut o influență considerabilă în cadrul grupului sau organizației;
- inculpatul a implicat alte persoane în săvârșirea infracțiunii prin forță/intimidare/exploatare;
- inculpatul a fost motivat de un câștig financiar considerabil;
- inculpatul a abuzat de încrederea victimei (victimelor) etc.

De altfel, nu pot fi excluse și situațiile în care inculpatul să fi fost implicat în săvârșirea infracțiunii prin presiune, constrângere, intimidare etc., care, de asemenea, pot fi circumstanțe care pot influența individualizarea pedepsei.

¹⁸ Hotărârea Plenumului CSJ nr. 9 din 22 decembrie 2008 pentru modificarea și completarea Hotărârii Plenumului CSJ nr. 37 din 22 noiembrie 2004 cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii, pct.8.

La stabilirea cuantumului amenzii pentru persoana juridică, instanța de judecată va lua în considerare cifra de afaceri a persoanei juridice și impactul activității criminale asupra sporirii veniturilor firmei. Pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice în temeiul art. 165 alin. (1) - (3) CP sunt alternative: privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau lichidarea persoanei juridice. Instanța de judecată va decide aplicarea uneia dintre pedepsele complementare, în funcție de gravitatea infracțiunii și circumstanțele cauzei.

Potrivit pct. 10 al *Hotărârii Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale*, reducerea pedepsei în cazurile prevăzute de art. 78 alin. (1) lit. a) sau b) CP trebuie să fie în raport cu numărul circumstanțelor atenuante stabilite de instanța de judecată. O pedeapsă redusă până la minimul prevăzut de sancțiune se consideră echitabilă atunci când s-au constatat un cumul de circumstanței atenuante din cele enumerate în art. 76 CP.

La fel, potrivit aceleiași *Hotărâri a Plenului CSJ*, pedeapsa complementară obligatorie poate fi înlăturată numai în condițiile art. 79 alin. (1) CP. Această regulă este valabilă în cazul infracțiunilor de trafic de ființe umane, deoarece pedepsele complementare sunt obligatorii.

Circumstanțele agravante incluse în art. 77 CP sunt exhaustive. Pot fi recunoscute drept circumstanțe agravante doar acele împrejurări care sunt prevăzute de lege, au fost stabilite de către organul de urmărire penală și au fost incluse în textul rechizitoriului.¹⁹ Instanța de judecată va ține cont de faptul că circumstanțele prevăzute de lege, care atenuază sau agravează răspunderea penală a făptuitorului, constituie obiect al probațiunii și va constata dacă acuzarea a dovedit existența lor (art. 96 alin. (1) pct. 2) CPP; 394 alin. (1), pct. 3) CPP).

Dacă circumstanțele care atenuază sau agravează răspunderea penală constituie semne ale componenței infracțiunii în conținutul variantei-tip sau al variantelor agravante, acestea nu vor fi luate în considerare la stabilirea pedepsei pentru infracțiunea respectivă.

¹⁹ Hotărârea Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, pct. 6.

În caz de concurs al circumstanțelor agravante și al celor atenuante, stabilirea categoriei și a termenului pedepsei, în cadrul limitei prevăzute de lege, este lăsată la aprecierea instanței de judecată, coborârea pedepsei până la minimumul sau ridicarea ei până la maximumul prevăzut la articolul corespunzător din Partea specială a CP nefiind obligatorie.²⁰

Atunci când va individualiza și aplica pedeapsa în cazul recidivei periculoase și a celei deosebit de periculoase, instanța de judecată va lua în considerare următorii factori:

1. Numărul de infracțiuni săvârșite anterior;
2. Caracterul, gravitatea și urmările săvârșirii infracțiunilor respective;
3. Caracterul, gravitatea și urmările noii infracțiuni;
4. Circumstanțele în virtutea cărora pedeapsa pentru infracțiunea anterioară a fost insuficientă pentru corectarea vinovatului.

Luând în considerare gravitatea infracțiunii, rolul și ponderea motivului infracțiunii, datele despre persoana infractorului, circumstanțele care atenuază sau agravează răspunderea și condițiile de viață ale familiei infractorului pentru stabilirea termenului pedepsei, instanța de judecată, în limitele minime și maxime ale pedepsei închisorii (în cazul persoanei fizice) și, respectiv, în limitele minime și maxime ale pedepsei amenzii (în cazul persoanei juridice) va micșora sau va mări termenul pedepsei închisorii sau quantumul amenzii, stabilind astfel termenul (quantumul) pedepsei ce urmează a fi aplicată inculpatului, apt să influențeze asupra corectării și reeducării acestuia. Influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării inculpatului poate fi pronosticată de către instanța de judecată numai după analiza și aprecierea tuturor factorilor ce influențează asupra răspunderii inculpatului raportate la termenul (quantumul) pedepsei care urmează a fi apreciate, luând în vedere aptitudinile infractorului de a se corecta.

²⁰ Hotărârea Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, pct.10.1.

CAPITOLUL 3

RECOMANDĂRI PRIVIND INDIVIDUALIZAREA PEDEPSEI ÎN CAZUL INFRACTIUNILOR DE CIRCULAȚIE ILEGALĂ A DROGURILOR, ETNOBOTANICELOR SAU ANALOGILOR, PREVĂZUTE DE ART. 217 CP ȘI 217¹ CP

Individualizarea pedepselor pentru infracțiunile privind circulația ilegală a drogurilor se va face luând în considerare necesitățile criminogene specifice ale condamnaților pentru astfel de infracțiuni. La aplicarea pedepsei trebuie să se țină cont de: personalitatea infractorului (dacă acesta este dependent de droguri sau nu) și de prezența sau lipsa scopului de înstrăinare. O asemenea abordare diferențiată este în concordanță cu art. 22 din Convenția asupra substanțelor psihotrope din 21.02.1971, în vigoare pentru RM din 1995. Convenția stabilește aplicarea pedepselor privative de libertate pentru persoanele implicate în circulația ilegală a drogurilor. Totodată, o abordare diferențiată este prevăzută în cazul persoanelor care fac abuz de substanțe droguri, acordând posibilitatea statelor de a aplica pedepse neprivative de libertate, tratament, sau combinarea tratamentului și a pedepselor privative de libertate.

În procesul de individualizare a pedepsei instanțele de judecată vor ține cont de următoarele recomandări:

1. Dacă inculpatul trebuie pedepsit pentru infracțiunea săvârșită (art. 385 alin. (1) pct. 5) CPP)

În dependență de gravitatea infracțiunii, conform art. 16 CP, persoana ce săvârșește infracțiunile prevăzute la art. 217 CP și 217¹ CP poate fi liberată de răspundere penală conform unuia sau mai multor articole din Codul Penal:

- **Articolul 217 CP** - persoana ce săvârșește infracțiunea prevăzută la alin. (1), (2), (3) poate fi liberată de răspundere penală conform art. 55, 56, 57, 58 sau în cazul prescripției prevăzute la art. 60 CP. Persoana ce a săvârșit infracțiunea prevăzută la alin. (4) poate fi liberată de răspundere penală conform art. 56 sau în cazul prescripției prevăzute la art. 60 CP.
- **Articolul 217¹ CP** - persoana ce săvârșește infracțiunea prevăzută la alin. (1) și (2) poate fi liberată de răspundere penală conform art. 55, 56, 57, 58 sau în cazul prescripției prevăzute la art. 60 CP. Persoana ce a săvârșit infracțiunea prevăzută la alin. (3) și (4) poate fi liberată de răspundere penală conform art. 56 sau în cazul prescripției prevăzute la art. 60 CP.
- **Pentru ambele infracțiuni**, legiuitorul a prevăzut posibilitatea de liberare de răspundere penală în condițiile stabilite la art. 217 CP alin. (5).

În cazul stabilirii unui temei din cele enumerate supra, instanța va adopta o sentință de încetare a procesului penal. Dacă astfel de temeiuri lipsesc, instanța de judecată urmează să stabilească vinovăția persoanei și să decidă cu privire la aplicarea unei pedepse legale, echitabile și individualizate.

2. Stabilirea categoriei pedepsei ce urmează a fi aplicată inculpatului (art. 75 alin. (1) CP)

Pentru a stabili care din pedepsele prevăzute la art. 217 CP și 217¹ CP urmează a fi aplicată inculpatului, instanța de judecată se va călăuzi de următoarele dispoziții ale legii penale:

- a) **Articolul 75 alin. (1) CP** – aplicarea criteriilor generale de individualizare a pedepsei;

- b) **Articolul 75 alin. (2) CP** - aplicarea unei pedepse mai aspre doar în cazul în care pedepsele mai blânde nu vor asigura atingerea scopului pedepsei enunțat la art. 61 CP.

La stabilirea categoriei pedepsei pentru variantele tip de infracțiune prevăzute la art. 217 CP și art. 217¹ CP, instanțele de judecată urmează să ia în considerare toate circumstanțele în care aceste infracțiuni au fost săvârșite: tipul intenției, motivul și scopul, modul de comitere a infracțiunii, condițiile și etapa de săvârșire a infracțiunii, gravitatea urmărilor, persoana celui vinovat.

Ținând cont de aceste prevederi legale, se pot formula următoarele recomandări privind alegerea categoriei pedepsei (amenda, munca neremunerată în folosul comunității, închisoarea) ce urmează a fi aplicată inculpatului pentru infracțiunile privind circulația ilegală a drogurilor:

- a) *Cauza a fost judecată în procedură generală:* în această situație, legiuitorul a indicat că instanța de judecată, în baza art. 75 alin. (2) CP, conform criteriilor generale de individualizare a pedepsei și circumstanțelor concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, va decide care pedeapsă – amenda, munca neremunerată sau închisoarea – va asigura atingerea scopurilor legii penale și o va aplica infractorului.
- i) *Cauza a fost judecată în procedură generală, iar inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii de circulație a drogurilor, în stare de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă:* conform art. 82 alin. (2) CP mărirea pedepsei pentru recidiva periculoasă și deosebit de periculoasă nu poate fi mai mică de o treime din maximul pedepsei prevăzute la art. 217 alin. (4) și art. 217¹ alin. (3)-(4) CP.

3. Stabilirea limitelor minime și maxime de pedeapsă

1. *La judecarea cauzei au fost constatate circumstanțe atenuante prevăzute la art. 76 CP:* conform art. 78 alin. (1) lit. (a) și (b) CP dacă instanța, reieșind din circumstanțele concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, ajunge la concluzia că trebuie aplicată amenda sau

închisoarea drept pedeapsă principală, în cazul reținerii infracțiunilor prevăzute la art. 217 alin. (2), (3) și (4) CP, precum și la art. 217¹ CP, pedepsele pot fi coborâte până la limita de jos.

2. *La judecarea cauzei au fost constatate numai circumstanțe agravante:* conform art. 78 alin. (3) CP în cazul constatării circumstanțelor agravante judecătorul poate aplica pedeapsa maximă prevăzută de art. 217 CP și 217¹ CP.

3. *La judecarea cauzei au fost constatate atât circumstanțe atenuante, cât și agravante:* conform art. 78 alin. (4) CP în cazul concursului de circumstanțe atenuante și agravante instanța poate, dar nu este obligată, să reducă până la minim sau să ridice până la maxim pedepsele prevăzute la art. 217 CP și 217¹ CP.

4. *La judecarea cauzei nu au fost constatate circumstanțe atenuante sau agravante:* în cazul lipsei circumstanțelor atenuante sau agravante, instanța de judecată va individualiza pedeapsa conform criteriilor generale, însă, ținând cont de faptul că în conformitate cu dispozițiile art. 78 alin. (4) CP pedeapsa maximă pentru infracțiune poate fi aplicată doar în urma constatării circumstanțelor agravante. Totodată, pedeapsa minimă a închisorii sau a amenzii, conform art. 78 alin. (1) lit. (a), (b) CP poate fi redusă până la minimul prevăzut de articolul din Partea specială a CP doar în cazul reținerii circumstanțelor atenuante.

Instanța va verifica dacă în cauză au fost stabilite condiții de aplicare a unor reguli (criterii) speciale și va aplica consecutiv mai întâi regulile speciale care schimbă limitele pedepsei în favoarea inculpatului, iar apoi regulile speciale care schimbă limitele pedepsei în defavoarea inculpatului.

La regulile (criteriile) speciale care schimbă limitele pedepsei prevăzute în sancțiunile art. 217 și 217¹ CP se referă următoarele prevederi:

- a) **Articolul 70 alin. (3) CP** - termenul pedepsei minorului se stabilește din maximul pedepsei prevăzut în sancțiunile art. 217 CP și ale art. 217¹ CP redus la jumătate.

- b) **Articolul 70 alin. (3)¹ CP** - la aplicarea pedepsei persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care au săvârșit infracțiunea la vârsta de la 18 până la 21 de ani, maximul pedepsei prevăzute la art. 217 CP și la art. 217¹ CP se reduce cu o treime. În cazul în care instanța, ținând cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită. Necesitatea aplicării pedepsei în limitele generale urmează a fi argumentată de către instanța de judecată.
- c) **Articolul 81 CP** - mărimea pedepsei pentru pregătire sau tentativă de infracțiune ce nu constituie o recidivă, nu poate depăși jumătate sau, respectiv, trei pătrimi din maximul pedepsei amenzii, muncii neremunerate în folosul comunității sau închisorii prevăzute de art. 217 CP și 217¹ CP.
- d) **Articolul 82 CP** - mărimea pedepsei pentru recidiva periculoasă și deosebit de periculoasă nu poate fi mai mică de o treime din maximul pedepsei prevăzute la art. 217 alin. (4) și art. 217¹ alin. (3)-(4) CP, cu excepția cazului în care sunt stabilite numai circumstanțe atenuante. În acest caz instanța poate stabili pedeapsa în limitele prevăzute pentru infracțiune.
- e) **Articolul 364¹ CPP** - pedeapsa se reduce conform regulilor stipulate la art. 364¹ alin. (8) CPP. În cazul lipsei stării de recidivă, limitele maxime și minime se reduc cu o treime și se stabilesc noi limite ale muncii neremunerate în folosul comunității sau închisorii și cu o pătrime, în cazul pedepsei cu amenda, după cum urmează:

Articolul 217 CP						
	Amenda		Munca neremunerată		Închisoare	
	Minim	Maxim	Minim	Maxim	Minim	Maxim
Alin. (1)	150 u.c.	300 u.c.	60 ore	66 ore	-	-
Alin. (2)	300 u.c.	525 u.c.	60 ore	100 ore	3 luni	8 luni
Alin. (3)	-	-	-	-	3 luni	2 ani și 8 luni
Alin. (4)	-	-	-	-	8 luni	4 ani

Articolul 217¹ CP				
	Amenda		Închisoare	
	Minim	Maxim	Minim	Maxim
Alin. (1)	713 u.c.	938 u.c.	3 luni	1 an și 4 luni
Alin. (2)	3750 u.c.	5250 u.c.	1 an și 4 luni	3 ani și 4 luni
Alin. (3)	-		2 ani	4 ani și 8 luni
Alin. (4)	-		4 ani și 8 luni	10 ani

Conform prevederilor art. 67 alin. (3) CP, în caz de eschivare cu rea-voință a condamnatului de la munca neremunerată în folosul comunității, ea se înlocuiește cu închisoare, calculându-se o zi de închisoare pentru 4 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. În acest caz, termenul închisorii poate fi mai mic de 3 luni.

În cazul recidivei, la judecarea cauzei în procedură simplificată, în baza art. 364¹ CPP, prevederile art. 82 alin. (2) CP, în coroborare cu art. 34 CP și art. 16 CP, sunt aplicabile doar la art. 217 alin. (4) și la art. 217¹ alin. (3) și (4) CP. Infraacțiunile prevăzute la art. 217 alin. (1)-(3) CP și art. 217¹ alin. (1)-(2), fiind ușoare sau mai puțin grave, nu pot constitui recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă.

În aceste cazuri, limitele minime și maxime ale pedepsei se calculează aplicând mai întâi prevederile art. 364¹ alin. (8) CPP, ulterior se aplică prevederile art. 82 alin. (2) CP. Limitele minime și maxime se reduc cu o treime și se stabilesc noile limite ale închisorii, după care se stabilește pedeapsa pentru recidivă periculoasă și deosebit

de periculoasă care nu poate fi mai mică de o treime din maximul stabilit în baza art. 364¹ CPP pentru infracțiunile prevăzute la alin. (4) al art. 217 și la alin. (3) și (4) ale art. 217¹ CP.

- j) **Articolul 80 CP** - în acest caz limitele de pedeapsă se stabilesc prin reducerea pedepsei maxime prevăzute de art. 217 CP și art. 217¹ CP cu o treime, limita minimă rămânând neschimbată. Acest fapt se indică în partea descriptivă a sentinței de condamnare.

Dacă cauza a fost judecată în baza acordului de recunoaștere a vinovăției, iar inculpatul este în stare de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă - în acest caz se aplică prevederile art. 80 CP, art. 82 alin.(2) CP și art.16 CP, doar în cazul art. 217 alin. (4) CP și art. 217¹ alin. (3) și (4) CP.

În aceste circumstanțe, limitele minime și maxime ale pedepsei se calculează aplicând mai întâi prevederile art. 80 CP, prin reducerea limitei maxime cu o treime, limita minimă rămânând neschimbată. Ulterior se aplică art. 82 alin. (2) CP, conform căruia mărimea pedepsei pentru recidivă periculoasă și deosebit de periculoasă nu poate fi mai mică de o treime din maximul pedepsei stabilit conform art. 80 CP pentru art. 217 alin. (4) CP și art. 217¹ alin. (3) și (4) CP.

4. Stabilirea pedepsei în cazul variantelor agravate ale infracțiunii

Articolul 217 CP este compus din trei infracțiuni variantă tip și o variantă agravată, iar art. 217¹ CP din trei infracțiuni variantă tip și două variante agravate. Mărimea și tipul pedepsei stabilite pentru infracțiunile prevăzute la art. 217 CP și 217¹ CP trebuie să urmeze o creștere graduală a asprimii și mărimii acesteia. Astfel, legiuitorul a delimitat gravitatea generică a faptelor prevăzute de aceste articole. Variantele agravate prevăzute la art. 217 alin.(4) CP și 217¹ alin. (3) lit. (f) și alin. (4) CP, impun pedepse sporite în cazul săvârșirii infracțiunilor variantă tip menționate la paragrafele ce le preced, dacă sunt săvârșite în proporții mari sau deosebit de mari. Însă, fără a face delimitare privind gravitatea generică a infracțiunilor prevăzute la alineatele precedente. În baza interpretării teleologice a art. 217

CP și 217¹ CP și ținând cont de faptul că pedeapsa penală trebuie să fie echitabilă, instanța de judecată urmează să mărească gradual pedeapsa pentru variantele agravate.

Pentru a stabili o pedeapsă echitabilă instanța de judecată trebuie să identifice sporul proporțional de pedeapsă stabilit de legiuitor pentru săvârșirea infracțiunilor în proporții mari sau deosebit de mari. În acest sens, trebuie comparate maximum de pedeapsă pentru săvârșirea variantei tip de infracțiune, care prevede cea mai mare pedeapsă, cu varianta agravată a infracțiunii. Diferența dintre maximum ultimilor două pedepse va reflecta sporul de pedeapsă care poate fi aplicat.

- a) **Articolul 217 CP:** săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 217 alin. (3) CP se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 4 ani, iar aceeași acțiune săvârșită în proporții deosebit de mari - cu închisoare de la un an la 6 ani. Diferența dintre limita maximă de pedeapsa prevăzută la alineatul (3) și alineatul (4) este de 2 ani. Putem deduce, că diferența de doi ani care a fost stabilită de legiuitor, reflectă diferența dintre gravitatea generică a infracțiunii stabilite la art. 217 alin. (3) CP și 217 alin. (4) CP. Astfel, pentru reținerea infracțiunii prevăzute la alin. (1) săvârșite în proporții deosebit de mari, pedeapsa maximă cu închisoarea trebuie să fie - 2 ani de închisoare, pentru alin. (2) - 3 ani de închisoare, iar pentru alin. (3) - 6 ani de închisoare.
- b) **Articolul 217¹ CP:** în cazul art. 217¹ CP legiuitorul a prevăzut două variante agravate, la alin. (3) lit. (f) și la alin. (4), proporțiile mari și deosebit de mari. Pedeapsa pentru infracțiunea variantă tip prevăzută la art. 217¹ alin. (3) CP este închisoare de până la 2 ani, pentru infracțiunea tip prevăzută la alin. (2) este de la 2 la 5 ani închisoare, iar varianta agravată pentru ambele prevăzută la art. 217¹ alin. (3) lit. (f) CP, prevede o pedeapsă de la 3 la 7 ani închisoare. Pentru a stabili sporul de pedeapsă intenționat de legiuitor pentru varianta agravată prevăzută la art. 217 alin. (3) lit. (f) CP este nevoie de dedus din maximum de pedeapsă prevăzut pentru această variantă

agravată, maximul prevăzut pentru varianta tip pentru care legiuitorul a instituit o pedeapsă mai mare, în cazul acesta – alin. (2) al art. 217¹ CP. În acest sens, se va deduce din maxim 7 ani închisoare prevăzuți pentru art. 217¹ CP alin. (3) și 5 ani prevăzuți la alin. (2). Doi ani fiind sporul de pedeapsă intenționat de legiuitor ce reflectă obiectiv varianta agravată prevăzută la art. 217¹ alin. (3) lit. (f) CP. Astfel, noul maxim de pedeapsă în cazul reținerii proporțiilor mari în condițiile paragrafului (1) al art. 217 CP, va fi de 5 ani, iar în cazul alineatului (2) și (3) va rămâne neschimbat.

În cazul variantei agravate prevăzute la alin. (4) – proporțiile deosebit de mari – vom stabili limita maximă a majorării pedepsei prin calcularea diferenței dintre pedeapsa maximă pentru săvârșirea infracțiunii la art. 217¹ alin. (3) CP, și maximul de pedeapsă ce poate fi aplicat pentru săvârșirea variantei agravate a infracțiunii prevăzute la alin. (4). Săvârșirea infracțiunii prevăzute la alin. (3) prevede închisoare de la 3 ani la 7 ani, iar aceeași acțiune săvârșită în proporții deosebit de mari închisoare de la 7 ani la 15 ani. Diferența dintre limita maximă de pedeapsa prevăzută la alineatul (3) și alineatul (4) este de 8 ani.

Astfel, pentru reținerea infracțiunii descrise la alin. (1) săvârșite în proporții deosebit de mari, pedeapsa maximă cu închisoarea trebuie să fie 10 ani, pentru alin. (2) – 13 ani, iar pentru alin. (3) – 15 ani. În caz contrar, sporul de pedeapsă pentru persoanele ce au săvârșit infracțiunea în condițiile alin. (3) al art. 217¹ CP va fi mai mic decât pentru cele ce au săvârșit infracțiunea în condițiile alin. (1). Spre exemplu, în cazul unui infractor ce a cultivat droguri în scop de înstrăinare, pentru stabilirea unei pedepse echitabile, va fi individualizată pedeapsa în limitele de la 7 la 10 ani de închisoare, față de o persoana care a înstrăinat droguri cu atragerea minorilor pentru care va fi aplicată o pedeapsă în limitele prevăzute la alin. (4) al art. 217¹ CP.

Limitele maxime de pedeapsă pentru variantele agravate revizuite conform principiului echității și proporționalității pedepselor penale sunt:

Articolul 217 CP			
	Alin. (1)	Alin. (2)	Alin. (3)
Limitele de pedeapsă generale	200 – 400 u.c. 60 – 100 ore muncă neremunerată (m.n.)	400 -700 u.c. 60 – 150 ore m.n. 3 luni – 1 an închisoare	2 ani – 5 ani închisoare
Pedeapsa pentru varianta agravată prevăzută la alin. (4)	Maxim 6 ani	Maxim 6 ani	Maxim 6 ani
Sporul de pedeapsă pentru varianta agravată	Spor de 12 - 72 luni	Spor 9 – 60 luni	24 - 60 luni
Interpretare teleologică privind pedeapsa maximă aplicată în cazul reținerii variantei agravate prevăzute la alin. (4) – proporții deosebit de mari	Maxim 24 luni	Minim 12 luni Maxim 36 luni	Minim 24 luni Maxim 60 luni

Articolul 217¹ CP			
Art. 217¹ CP alin. (3)	Alin. (1)	Alin. (2)	Alin. (3) lit. (f)
Limitele de pedeapsă generale	3 luni – 2 ani	2 ani – 5 ani	3 – 7 ani
Pedeapsa pentru varianta agravată prevăzută la alin. (3)	Maxim 7 ani	Maxim 7 ani	Maxim 7 ani
Sporul de pedeapsă pentru varianta agravată	Maxim 5 ani	Maxim 2 ani	Nu este niciun spor
Interpretare teleologică privind pedeapsa maximă aplicată în cazul reținerii variantei agravate prevăzute la alin. (3) lit. f) – proporții mari	Maxim 4 ani	Maxim 7 ani	Maxim 7 ani

Art. 217¹ CP alin. (4)	Alin. (1)	Alin. (2)	Alin. (3)
Limitele de pedeapsă generale	3 luni – 2 ani	2 ani – 5 ani	3 ani – 7 ani
Pedeapsa pentru varianta agravată prevăzută la alin. (4)	Maxim 15 ani	Maxim 15 ani	Maxim 15 ani
Interpretare teleologică privind pedeapsa maximă aplicată în cazul reținerii variantei agravate prevăzute la alin. (4)	Maxim 10 ani	Maxim 13 ani	Maxim 15 ani

5. Stabilirea termenului pedepsei în limitele sancțiunilor prevăzute la art. 217 CP și 217¹ CP sau în limitele stabilite conform regulilor (criteriilor) speciale de individualizare a pedepsei

La stabilirea termenului pedepsei instanța de judecată trebuie să țină cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia (art. 75 CP). Aceste criterii de individualizare a termenului pedepsei nu pot fi utilizate separat, ci numai în ansamblu, deoarece fiecare dintre ele își au rolul și ponderea sa, operând distinct și efectiv numai în raport cu celelalte criterii.

De asemenea, stabilind pedeapsa pentru infracțiunile de circulație ilegală a drogurilor (art. 217 CP–219 CP), instanțele judecătorești urmează să ia în considerare toate circumstanțele în care aceste infracțiuni au fost săvârșite: tipul intenției, motivul și scopul, modul, condițiile și etapa de săvârșire a infracțiunii, gravitatea urmărilor, persoana vinovatului și circumstanțele cauzei, care atenuază sau agravează răspunderea.

De aceea la individualizarea termenului pedepsei pentru infracțiunea săvârșită, fiecare criteriu general trebuie analizat și apreciat separat în raport cu împrejurările concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, iar în final datele obținute urmează a fi supuse unei aprecieri generale și materializată în pedeapsa concretă pe care o merită infractorul și care va asigura atingerea scopurilor pedepsei penale.

Deși criteriile generale se interferă reciproc, primul criteriu cu care instanța de judecată începe individualizarea termenului pedepsei este gravitatea infracțiunii. Celelalte criterii se iau în vedere ca, criterii adiționale și distincte numai după ce instanța de judecată își va forma convingerea cu privire la gravitatea infracțiunii.

Gravitatea generică a infracțiunilor este determinată de legiuitor la incriminarea faptelor în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil al lor (art. 15-16 CP). Fiecare infracțiune cu același caracter își are gradul prejudiciabil al său, determinat de legiuitor la incriminare conform semnelor ce caracterizează elementele componente acestei infracțiuni indicate în norma de incriminare și reflectat în limitele pedepsei sau pedepselor pentru această infracțiune.

De exemplu, toate infracțiunile privind circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau a analogilor lor au același caracter – sunt infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale. Însă, în raport cu semnele ce caracterizează elementele acestor infracțiuni fiecare își are gradul prejudiciabil al său, reflectat în limitele pedepselor prevăzute pentru aceste infracțiuni. Astfel, circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau a analogilor lor fără scop de înstrăinare, prevăzute de art. 217 alin. (1), (2) CP se pedepsesc cu amendă, muncă neremunerată, sau închisoare pe un termen maxim un an și sunt infracțiuni ușoare, însă varianta agravată a infracțiunilor tip prevăzute la art. 217 alin. (3) și (4) este pedepsită cu închisoare de până la 4 ani și, respectiv, 6 ani și este o infracțiune gravă.

Pentru a stabili gradul prejudiciabil al fiecărei infracțiuni săvârșite, instanța de judecată trebuie să pornească de la gradul prejudiciabil mediu al infracțiunii prevăzute de art. 217 CP și 217¹ CP, care este proporțional cu mărimea medie a pedepsei ce poate fi aplicată pentru infracțiunea respectivă, a se vedea tabelele de mai jos:

Articolul 217 CP: punctul de pornire				
	Amenda	Munca neremunerată	Închisoarea	Pedeapsa complementară
Alin. (1)	300 u.c.	80 ore	-	-
Alin. (2)	550 u.c.	105 ore	6 luni	-
Alin. (3)	-	-	2 ani	2 ani și 6 luni
Alin. (4)			3 ani și 6 luni	2 ani și 6 luni

Articolul 217¹ CP: punctul de pornire			
	Amenda	Închisoarea	Pedeapsa complementară
Alin. (1)	450 u.c.	1 an	
Alin. (2)		3 ani și 6 luni	
Alin. (3)	-	5 ani	2 ani și 6 luni
Alin. (4)		11 ani	2 ani și 6 luni

Pornind de la gradul prejudiciabil mediu și ținând cont de împrejurările concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, care datorită calităților sale fie că micșorează sau sporește gradul prejudiciabil mediu al infracțiunilor prevăzute de art. 217 CP și 217¹ CP, instanța de judecată va stabili astfel gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite și respectiv, cuantumul pedepsei cu amendă, termenul pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității sau închisorii proporțional cu gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite.

În dependență de împrejurările concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, gradul prejudiciabil va fi redus sau sporit în raport cu gradul prejudiciabil mediu ori va fi egal cu el. Respectiv, și mărimea pedepsei va fi redusă sau mărită proporțional cu gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite ori va fi egal cu el.

Mărimea pedepsei proporțională cu gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite, stabilit în așa mod, va constitui punctul de pornire pentru individualizarea lui în continuare, luând în vedere și celelalte criterii de individualizare a pedepsei.

Ținând cont de importanța juridico-penală, rolul și ponderea motivului infracțiunii, datelor despre persoana infractorului, circumstanțelor cauzei care atenuează ori agravează răspunderea și condițiile de viață ale familiei infractorului la stabilirea termenului pedepsei, instanța de judecată, în limitele minime și maxime ale pedepsei, va micșora sau va spori mărimea pedepsei proporțional cu gradul prejudiciabil concret al infracțiunii săvârșite, stabilind în așa mod mărimea pedepsei ce urmează a fi aplicată infractorului, potrivit să influențeze asupra corectării și reeducării lui. Or, influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării infractorului poate fi pronosticată de către instanța de judecată numai după analiza și aprecierea tuturor datelor ce influențează răspunderea penală a infractorului raportate la categoria și termenul pedepsei care urmează a fi apreciat, luând în vedere aptitudinile infractorului de a se corecta.

Circumstanțele atenuante: la individualizarea pedepselor instanța poate reține și alte circumstanțe atenuante decât cele prevăzute la art.76 alin.(2) CP. În cazul infracțiunii prevăzute la art. 217 CP și 217¹ CP, acestea pot fi:

- a) închipuirea greșită a infractorului cu privire la tipul drogului, luând în considerare caracterul rezonabil a unei astfel de închipuiri;
- b) incident izolat;
- c) puritatea scăzută a drogurilor;
- d) lipsa condamnărilor anterioare sau a celor relevante sau recente;
- e) căința;
- f) caracterizarea bună și/sau comportamentul exemplar;
- g) determinarea și/sau demonstrarea că au fost luate măsuri pentru a înlătura dependența de droguri sau de a-și corecta comportamentul;
- h) afecțiuni medicale grave care necesită tratament pe termen lung;
- i) vârsta și/sau lipsa de maturitate în cazul în care aceasta afectează responsabilitatea infractorului;

- j) tulburare mintală sau dificultăți de învățare;
- k) îngrijitor unic sau principal pentru rudele dependente.

În cazuri excepționale, art. 79 CP permite stabilirea unei pedepse mai blânde decât cea prevăzută de lege, în cazul infracțiunii prevăzute de art. 217 CP și 217¹ CP sau neaplicarea pedepsei complementare obligatorii prevăzute la art. 217 alin. (3) și (4) și 217¹ alin. (3) și (4) CP. În acest caz, instanța de judecată, trebuie să verifice în detaliu prezența în cauză a circumstanțelor excepționale, care servesc drept temei pentru aplicarea art. 79 CP și să le reflecte în partea descriptivă a sentinței.

Referatul prezentențial: Instanța de judecată, în baza art. 317 (2), 358 alin. (1), 385 alin. (1) pct. 7) CPP și art. 8 și 9 din *Legea nr. 8-XVI din 14.02.2008 cu privire la probațiune*²¹, pentru a se informa despre persoana bănuitului, a învinuitului sau a inculpatului, despre nivelul de instruire școlară, despre comportamentul, mediul familial, cercul de prieteni, despre factorii care influențează sau pot influența conduita lui generală, dar și despre nevoile criminogene, în vederea stabilirii unei pedepse corecte, poate dispune întocmirea referatului prezentențial. În cazul minorilor, conform art. 475 alin. (3) CPP, întocmirea referatului prezentențial este obligatorie.

Aplicarea prevederilor art. 385 alin. (4)-(5) CPP: aceste prevederile sunt aplicabile după ce instanța a individualizat pedeapsa conform criteriilor descrise supra. Eventualele încălcări ale drepturilor persoanei la un proces echitabil vor fi compensate de către instanța de judecată prin reducerea pedepsei finale. Astfel, în cazul prevăzut la art. 385 alin. (4) CPP, dacă, în cursul urmăririi penale sau judecării cauzei, s-au constatat încălcări care au afectat grav drepturile inculpatului ce derivă din calitatea procesuală a inculpatului, instanța examinează posibilitatea reducerii pedepsei inculpatului drept compensare pentru aceste încălcări. Prin urmare, nu orice încălcare semnalată de apărare poate condiționa reducerea pedepsei, dar numai o încălcare gravă a drepturilor legate de calitatea procesuală

²¹ Hotărârea Plenului CSJ nr. 8 din 11 noiembrie 2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei, pct.12

a inculpatului. Discreția de a reduce pedeapsa aparține instanței de judecată din oficiu sau la solicitarea apărării.

Articolul 385 alin. (5) CPP este aplicabil în cazul constatării încălcării drepturilor privind condițiile de detenție, garantate de art. 3 din *Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor omului și a Libertăților Fundamentale*. Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, reducerea pedepsei se va calcula în felul următor: două zile de închisoare pentru o zi de arest preventiv. Aici, instanța va analiza condițiile de detenție prin prisma art. 3 CEDO, va calcula termenul detenției contrare art. 3 din Convenție și-l va reduce după regula: două zile de închisoare pentru o zi de arest preventiv

În cazul în care condamnatul s-a aflat în arest preventiv, în condițiile specificate la art. 385 alin. (5) CPP, nu mai puțin de 3 luni până la numirea cauzei spre judecare, la stabilirea, în calitate de pedeapsă principală, a muncii neremunerată în folosul comunității, a amenzii sau a privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, acesta este liberat de executarea pedepsei de către instanța de judecată.

6. Aplicarea pedepselor complementare

În calitate de pedeapsă complementară este prevăzută în mod obligatoriu privarea persoanei de dreptul de a exercita o anumită activitate. Conform art. 65 CP, privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea de a exercita o anumită activitate de natura aceleia, de care s-a folosit persoana la săvârșirea infracțiunii. Astfel, s-ar părea că pedeapsa în cauză urmează a fi aplicată doar în cazul, în care circulația ilegală și consumul drogurilor a fost comisă în condițiile utilizării activității, de care urmează a fi privată persoana.

Analiza cauzelor penale de acest gen, precum și a contingentului condamnaților, care la momentul comiterii infracțiunii nu erau încadrați în câmpul muncii, a demonstrat că în majoritatea cazurilor instanța de judecată aplică pedeapsa complementară menționată, fără ca aceasta să fi influențat la săvârșirea infracțiunii. Faptul în cauză este

determinat de indicarea pedepsei complementare în legislația penală ca fiind obligatorie. Aplicarea acestei pedepse, chiar și în cazul când făptuitorul a comis infracțiunea fără a avea vreo funcție sau exercita vreo activitate reglementată concret, de care ar putea fi lipsit pe viitor prin aplicarea pedepsei complementare, se consideră a fi necesară, având scop de profilaxie, pentru a preîntâmpina săvârșirea de aceeași persoană a infracțiunilor din aceeași categorie

7. Liberarea de pedeapsă penală

a) **Articolul 90 CP** – instanța poate suspenda executarea pedepsei dacă ajunge la concluzia că nu este rațional ca persoana să execute pedeapsa stabilită în închisoare. În acest caz, termenul de probă se stabilește de instanța de judecată în limitele de la 1 an la 5 ani. De asemenea, urmează de reținut că, conform art. 90 alin. (4) CP, instanțele de judecată nu sunt în drept să aplice condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei față de persoanele, care au săvârșit infracțiuni în prezența recidivei. La suspendarea pedepsei închisorii instanța de judecată poate dispune aplicarea uneia sau mai multor obligații prevăzute la art. 90 alin. (6) CP. Obligațiile prevăzute la acest articol au drept scop diminuarea riscului de recidivă a condamnatului. În cazul infracțiunilor prevăzute la art. 217 CP și 217¹ CP instanța, ținând cont de necesitățile condamnatului, poate dispune *inter alia*:

- **Art. 90 alin. (6) lit. (b) CP** - să nu frecventeze anumite locuri unde, de regulă, are loc răspândirea drogurilor, pentru diminuarea riscului de acces la aceste substanțe.
- **Art. 90 alin. (6) lit. (c) CP** – obligarea vinovatului de a urma un tratament contra narcomaniei va avea loc numai în cazul existenței la dosar a unei concluzii medicale în acest sens. În condițiile art. 90 alin. (6) CP tratamentul împotriva narcomaniei se face de către condamnat, cu acordul acestuia, într-o clinică la alegerea lui, fie în staționar, fie ambulatoriu.

- **Art. 90 alin. (6) lit. (f) CP** - să frecventeze un program probațional. Aceste programe comportamentale sau cognitive presupun abordarea individuală bazată pe necesitățile criminogene ale inculpatului și au drept scop diminuarea riscului de recidivă și facilitarea reintegrării în societate.
- **Articolul 90¹ CP** - în cazul în care instanța de judecată, ținând cont de circumstanțele cauzei și de personalitatea vinovatului, ajunge la concluzia că nu este rațional ca acesta să execute întreaga pedeapsă cu închisoare în penitenciar, aceasta poate dispune suspendarea parțială a executării pedepsei aplicate vinovatului, indicând în hotărâre perioada de executare a pedepsei în închisoare și perioada de probațiune sau, după caz, termenul de probă, precum și motivele condamnării cu suspendarea parțială a executării pedepsei. Prima parte a pedepsei se execută în penitenciar, iar restul pedepsei se suspendă. În cazul art. 217 alin. (1) - (3) și art. 217¹ alin. (1)-(2) CP partea de pedeapsă ce trebuie executată în penitenciar poate fi coborâtă până la minimumul prevăzut de CP. În cazul art. 217 alin. (4) și art. 217¹ alin. (3) CP partea de pedeapsă ce trebuie executată în penitenciar nu trebuie să fie mai mică decât jumătate din pedeapsa stabilită de instanța de judecată. Art. 90¹ CP nu se aplică în cazul art. 217¹ alin. (4) CP, care constituie o infracțiune deosebit de gravă.
- b) **Articolul 93 CP** – în cazul reținerii săvârșirii acțiunilor prevăzute la art. 217 CP de către un minor instanța poate libera minorul de pedeapsa penală dacă ajunge la concluzia că scopurile pedepsei pot fi atinse prin una din modalitățile descrise la art. 93 CP.
- c) **Articolul 96 CP** – pedeapsa închisorii poate fi amânată în cazul femeilor gravide sau femeilor ce au copii în vârstă de până la 8 ani, cu excepția celor condamnate la închisoare pe un termen mai mare de 5 ani.

8. Aplicarea măsurilor de siguranță

Pornind de la premisa că traficul ilegal de droguri presupune obținerea unor venituri colosale de către traficanți, instanțele judecătorești urmează să aplice și confiscarea specială, prevăzută la art. 106 CP, adică trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor rezultate din infracțiuni, cât și confiscarea extinsă, prevăzută la art. 106¹ CP, adică confiscarea și a altor bunuri, decât cele prevăzute la art.106 CP, în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea infracțiunilor prevăzute inclusiv la articolele 217–217⁴ CP și dacă sunt comise din interes material. Aplicarea frecventă a confiscării speciale și celei extinse va contribui la combaterea flagelului privind circulația ilegală a drogurilor în societate. Prin urmare, pentru acest gen de infracțiuni scopul pedepsei penale - reeducarea și corijarea comportamentului infractorului - poate fi atins prin aplicarea pedepsei închisorii și în mod iminent – cu aplicarea pedepsei complementare – privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau lichidarea persoanei juridice, cât și cu aplicarea confiscării speciale și confiscării extinse.

CAPITOLUL 4

RECOMANDĂRI PRIVIND INDIVIDUALIZAREA PEDEPSELOR PENALE APLICATE PENTRU INFRAȚIUNILE CONTRA PATRIMONIULUI

Din analiza textului legii penale conchidem că pedepsele penale aplicabile pentru comiterea infracțiunilor contra patrimoniului sunt: amenda, munca neremunerată în folosul comunității și închisoarea. Pentru infracțiunile prevăzute de art. 190 alin. (2), (2)¹, (4), (5), 191 alin. (1), (2), (2)¹, (2)², (3), 196 alin.(1), 197 alin.(3), 199¹ alin.(1), 199³ CP se prevede și pedeapsa complementară - privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

Pedepsele penale alternative la pedeapsa închisorii urmează a fi interpretate ca un remediu pentru eliminarea consecințelor negative ale detenției și o consecință a evoluției și umanizării pedepselor. Reglementarea sancțiunilor alternative permit îmbinarea menținerii infractorului în comunitate, urmărindu-se ca acesta să desfășoare o activitate socială utilă și totodată să existe o presiune din partea societății pentru fapta penală comisă.

1. Etapele procesului de individualizare

În cazul lipsei temeiurilor de încetare a procesului penal, instanța de judecată va adopta o sentință de condamnare a inculpatului, aplicându-i o pedeapsă legală, echitabilă și individualizată. Ca și în cazul celorlalte categorii de infracțiuni, în procesul de individualizare a pedepsei pentru infracțiunile contra patrimoniului, instanțele judecătorești vor parcurge următoarele etape:

- a) calificarea infracțiunii și stabilirea punctului de pornire;
- b) verificarea aplicabilității art. 80, 109 CP și art.364¹ CPP;

- c) determinarea criteriilor generale de individualizare a pedepsei – art. 75 CP;
- d) determinarea circumstanțelor atenuante și agravante – art. 76, 77 CP;
- e) evaluarea în ansamblu a circumstanțelor infracțiunii și stabilirea pedepsei;
- f) verificarea aplicabilității art. 60, 79, 90, 90¹, 93, 94, 96, 96¹ CP.

2. Reguli de bază pentru stabilirea pedepsei

Pentru a stabili care din pedepse urmează a fi aplicată inculpatului, instanța de judecată urmează să rețină următoarele reguli:

1. categoriile pedepselor prevăzute în CP sunt expuse într-o anumită consecutivitate: de la cea mai blândă – la cea mai aspră: în conformitate cu prevederile art. 75 alin. (2) CP al RM, la stabilirea pedepselor o pedeapsă mai aspră, din numărul celor alternative, se aplică numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă nu va asigura atingerea scopului pedepsei. Astfel, instanța de judecată **are obligația** să motiveze de fiecare dată din care cauză nu a aplicat o pedeapsă mai blândă: amenda, munca neremunerată în folosul comunității, dar a aplicat direct închisoarea;

2. în conformitate cu prevederile art. 485 CPP, la adoptarea sentinței în procesul unui minor, instanța de judecată **are obligația** să examineze posibilitatea liberării de pedeapsă penală a minorului în conformitate cu art. 93 CP, cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ, sau suspendării condiționate a executării pedepsei de către minor conform dispozițiilor art. 90 CP.

Pot fi liberați de pedeapsă penală de către instanțele judecătorești minorii condamnați pentru infracțiuni contra patrimoniului, dacă vor fi întrunite cumulativ următoarele condiții:

- infracțiunea pentru care este condamnat minorul este ușoară, mai puțin gravă sau gravă;
- scopurile pedepsei pot fi atinse prin aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ.

Prin măsuri de constrângere cu caracter educativ se are în vedere:

- a) avertismentul;
- b) încredințarea minorului pentru supravegherea părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat;
- c) obligarea minorului să repare daunele cauzate (cu luarea în considerare a stării materiale a acestuia);
- d) obligarea minorului de a urma un curs de reabilitare psihologică, cursul de învățământ obligatoriu, de a participa la un program probațional.

Astfel, în cazul condamnării minorilor pentru comiterea infracțiunilor contra patrimoniului, instanța de judecată, în dependență de situație, îi poate libera pe minori de pedeapsă penală, cu excepția comiterii infracțiunilor prevăzute de art. 187 alin. (5), 188 alin. (4), (5), 189 alin. (4), (5), (6), 190 alin. (5), 191 alin. (5) CP al RM, care se califică drept infracțiuni deosebit de grave.

Prevederile art.79 CP al RM – aplicarea pedepsei mai blânde decât cea prevăzută de lege, sunt aplicabile în privința minorilor indiferent de categoria infracțiunii comise.

La aplicarea pedepsei minorilor, instanța va reține următoarele particularități:

- minoratul persoanei care a săvârșit infracțiunea se consideră circumstanță excepțională;
- munca neremunerată în folosul comunității nu se aplică minorilor care nu au atins vârsta de 16 ani;
- termenele prescripției de tragere la răspundere penală se reduc la jumătate pentru persoanele care la data săvârșirii infracțiunii erau minori;
- pedeapsa cu închisoare se execută de către persoanele care nu au atins vârsta de 18 ani – în penitenciare pentru minori;
- la stabilirea stării de recidivă nu se ține cont de antecedentele penale pentru infracțiunile săvârșite în timpul minoratului.

3. la stabilirea pedepsei cu amendă, instanța de judecată va verifica dacă inculpatul lucrează, are un venit sau bunuri. Instanța de judecată nu poate aplica pedeapsa cu amenda în cazul în care inculpatul nu activează, nu are o sursă de venit sau declară în cadrul ședinței judiciare că ”vor achita amenda părinții sau rudele lui”. În aceste circumstanțe, scopul pedepsei nu va fi realizat. Or, judecătorul va pedepsi alte persoane decât cel care a comis infracțiunea, și există pericolul că ulterior să mai comită infracțiuni pentru că nu a „simțit” o pedeapsă sau pentru a acumula bani să achite amenda aplicată, devenind un infractor ”de carieră”.

4. instanța de judecată nu va putea reține ca circumstanță atenuantă recunoașterea vinei, în cazul în care inculpatul a solicitat examinarea cauzei penale după procedură simplificată potrivit art.364¹ CPP al RM. Potrivit recomandărilor din pct.35 din *Hotărârea Plenului CSJ nr.13 din 16.12.2013 cu privire la aplicarea prevederilor art.364¹ CPP al RM* de către instanțele judecătorești, recunoașterea vinovăției, care presupune aplicarea simplificate nu poate fi luată în considerație și apreciată repetat, deoarece ar însemna că aceleași situații de drept i se acordă o dublă valență juridică;

3. Dispozițiile speciale care schimbă limitele pedepsei prevăzute de sancțiunile pentru comiterea infracțiunilor contra patrimoniului

- a) **Articolul 70 alin. (3), (4) CP** – în cazul minorilor, la stabilirea pedepsei închisorii termenul închisorii se stabilește din maximul pedepsei, prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită, reduse la jumătate. În context, în cazul în care limita maximă redusă la jumătate este sub limita minimă prevăzută de sancțiunea articolului respectiv, instanța nu va indica necesitatea aplicării prevederilor art. 79 CP al RM și va aplica această limită. De exemplu, sancțiunea art. 186 alin. (5) CP al RM (furtul) prevede pedeapsă cu închisoare de la 7 la 12 ani. Limita maximă de închisoare pentru minor va fi *de 6 ani* închisoare, ceea ce depășește limita minimă prevăzută de lege. Limita minimă *de 3 luni* închisoare prevăzută de art. 70 CP al RM nu poate fi redusă. La stabilirea pedepsei definitive,

în caz de concurs de infracțiuni, pedeapsa închisorii pentru minori nu poate depăși *12 ani și 6 luni*, iar în cazul cumulului de sentințe – *15 ani*;

- b) **Articolul 70 alin. (3)¹ CP** – la aplicarea pedepsei persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care au săvârșit infracțiunea la vârsta de la 18 până la 21 de ani, maximul pedepsei se reduce cu o treime. În cazul în care instanța, ținând cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită. Necesitatea aplicării pedepsei în limitele generale urmează a fi argumentată de către instanța de judecată.
- c) **Articolul 79 CP** – în toate cazurile de comitere a infracțiunilor contra patrimoniului, dacă instanța de judecată a stabilit circumstanțe excepționale, potrivit criteriilor menționate la alin. (1), prevederile art. 79 CP sunt aplicabile. În cazul infracțiunilor contra patrimoniului nu se aplică art. 79 CP dacă se constată recidivă de infracțiuni, iar în cazul condamnării pentru infracțiunile prevăzute de art. 187 alin. (5), art. 188 alin. (4), (5), art. 189 alin. (4), (5), (6), art. 190 alin. (5), art. 191 alin. (5) CP, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă prevăzută de legea penală, dar constituind cel puțin două treimi din minimul pedepsei pentru infracțiunea comisă. De exemplu: sancțiunea art. 187 alin. (5) CP prevede ca pedeapsă – închisoare de la 12 la 15 ani. În cazul în care instanța de judecată va aplica față de inculpatul condamnat potrivit art. 187 alin. (5) CP prevederile art. 79 CP, pedeapsa trebuie să constituie cel puțin 2/3 din minimul pedepsei de 12 ani, adică nu mai puțin de *8 ani închisoare*. În situația în care instanța de judecată aplică prevederile art. 79 CP, și va stabili în privința inculpatului o pedeapsă cu închisoare pe un termen de cel mult 5 ani, va putea analiza posibilitatea aplicării și prevederilor art. 90 CP, luând în

considerare prevederile din art. 90 alin. (4) CP - persoanelor care au săvârșit infracțiuni deosebit de grave și excepțional de grave, precum și în cazul recidivei periculoase sau deosebit de periculoase, condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei nu se aplică.

- d) **Articolul 80 CP** – acordul de recunoaștere a vinovăției se aplică în cazul tuturor infracțiunilor contra patrimoniului. La stabilirea pedepsei, individualizarea acesteia se efectuează reieșind din limitele de pedeapsă stabilite de legea penală pentru infracțiunea respectivă, reduse în condițiile art. 80 CP, fiind aplicabile prevederile art. 75-79 CP. Dacă după reducerea pedepsei cu 1/3 din pedeapsa maximă se trece limita minimă a pedepsei, nu este necesar de a face trimitere la prevederile art. 79 CP deoarece limita se stabilește în baza unui criteriu special prevăzut de lege. Astfel, în cazul aplicării prevederilor art. 80 CP, noua limită maximă a pedepsei în cazul infracțiunii prevăzute de art.186 va fi după cum urmează:

Alineatul	Pedeapsa prevăzută	Noua limită maximă
Alin.(2)	închisoare până la 4 ani	până la 2 ani și 8 luni
Alin.(5)	închisoare de la 7 la 12 ani	de la 7 la 8 ani

- e) **Articolul 81 CP** - mărimea pedepsei pentru pregătirea sau tentativă de infracțiune, ce nu constituie o recidivă, nu poate depăși jumătate, și respectiv, trei pătrimi din maximumul celei mai aspre pedepse prevăzute la articolul corespunzător pentru infracțiunea consumată. De exemplu, în cazul infracțiunii prevăzute de art. 186 CP limitele maxime a pedepsei, în cazul **tentativei** de infracțiune, vor constitui, după cum urmează:

Alineatul	Pedeapsa prevăzută	Noua limită maximă
Alin.(1)	închisoare până la 2 ani	până la 1 an și 6 luni
Alin.(2)	închisoare până la 4 ani	până la 3 ani
Alin.(2) ¹	închisoare de la 2 la 5 ani	de la 2 până la 3 ani și 9 luni
Alin.(3)	închisoare de la 2 la 6 ani	de la 2 până la 4 ani și 6 luni
Alin.(4)	închisoare de la 5 la 10 ani	de la 5 până la 7 ani și 6 luni
Alin.(5)	închisoare de la 7 la 12 ani	de la 7 până la 9 ani

- f) **Articolul 82 CP** - mărimea pedepsei pentru recidiva periculoasă și deosebit de periculoasă nu poate fi mai mică de o treime din maximul pedepsei prevăzute la articolul corespunzător din Partea specială a Codului Penal, cu excepția cazului în care sunt stabilite numai circumstanțe atenuante. În acest caz instanța poate stabili pedeapsa în limitele prevăzute pentru infracțiune. În cazul examinării cauzei penale după procedură simplificată în baza încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției (art. 80 CP) sau pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală (art. 364¹ CPP), dacă infracțiunea a fost comisă în stare de recidivă periculoasă și recidivă deosebit de periculoasă, mai întâi se reduce cu o treime din pedeapsa maximă (art. 80 CP), respectiv se stabilesc limitele maxime și minime (art. 364¹ alin.(8) CPP), după care se aplică prevederile art. 82 alin. (2) CP.
- g) **Articolul 364¹ CPP** – potrivit art. 364¹ alin.(8) CPP, inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amendă. Astfel, în cazul comiterii infracțiunilor prevăzute de art. 186 și art. 187 CP, instanța de judecată va opera cu noi limite de pedeapsă, după cum urmează:

Articolul	Pedeapsa prevăzută	Noi limite minime și maxime
Art. 186 alin. (2)	amendă în mărime de la 650 la 1350 u.c. sau muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau închisoare de până la 4 ani	amendă: 487,50 - 1012,50 u.c. muncă neremunerată: 120 -160 ore închisoare: de la 3 luni - 2 ani și 8 luni

Art. 186 alin. (4)	închisoare de la 5 la 10 ani	închisoare: 3 ani și 4 luni – 6 ani și 8 luni
Art. 186 alin. (5)	închisoare de la 7 la 12 ani	închisoare: 4 ani și 8 luni – 8 ani
Art. 187 alin. (2)	închisoare de la 5 la 7 ani cu (sau fără) amendă în mărime de la 850 la 1350 u.c.	închisoare: 3 ani și 4 luni – 4 ani și 8 luni amendă: 637,50 – 1012,50 u.c.
Art. 187 alin. (4)	închisoare de la 8 la 12 ani	închisoare: 5 și 4 luni – 8 ani
Art. 187 alin. (5)	închisoare de la 12 la 15 ani	închisoare: 8 – 10 ani

4. Gravitatea infracțiunii comise

În conformitate cu prevederile art. 16 CP, în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil, infracțiunile se clasifică în: *ușoare, mai puțin grave, grave, deosebit de grave, excepțional de grave.*

Din analiza infracțiunilor contra patrimoniului, stabilim că în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil, acestea constituie:

- a) infracțiunile prevăzute de art. 186 alin. (1), 192 alin. (1), 192², 193, 194 alin. (1), (2), 196 alin. (1), (2), 197 alin. (1), 199 alin. (1), 199/1 alin.1, 199² alin. (1), (2), 199³, 199⁴ alin.(1), 199⁵ CP se atribuie la categoria infracțiunilor ușoare;
- b) infracțiunile prevăzute de art. 186 alin. (2), (2)¹, 187 alin. (1), 189 alin. (1), 190 alin. (1), 191 alin.(1), 192 alin. (2), 192¹ alin. (1), (2), 196 alin. (3), (4), 197 alin. (3), 199 alin. (2), (3), 199¹ alin.(2), 199⁴ alin. (2) CP – infracțiuni mai puțin grave;
- c) infracțiunile prevăzute de art. 186 alin. (3), (4), (5), 187 alin. (2), (2)¹, (3), (4), 188 alin. (1), (2), (3), 189 alin. (2), (3), 190 alin. (2), (2)¹, (3), (4), 191 alin. (2), (2)¹, (2)², (3), (4), 192 alin. (3), (4), 192¹ alin. (3), 197 alin. (2) CP – infracțiuni grave;
- d) infracțiunile prevăzute de art. 187 alin. (5), 188 alin. (4), (5), 189 alin. (4), (5), (6), 190 alin. (5), 191 alin. (5) CP – infracțiuni deosebit de grave;

Nici una din infracțiunile contra patrimoniului nu se atribuie la categoria infracțiunilor excepțional de grave, deoarece sancțiunile prevăzute de lege pentru aceste infracțiuni nu prevăd detențiune pe viață.

La aplicarea pedepselor și stabilirea gravității infracțiunii pentru infracțiunile contra proprietății urmează să fie luate în considerare:

- metoda după care a fost comisă infracțiunea, instrumentele dacă sunt relevante pentru stabilirea pedepsei în cazul în care nu constituie semne calificante sau circumstanțe atenuante/agravante, timpul și locul comiterii infracțiunii;
- daunele cauzate: categoria și suma bunurilor sustrate, consecințele faptei;
- forma vinovăției: intenție directă, indirectă, motivul/scopul infracțiunii.
- rolul făptuitorului la comiterea infracțiunii: gradul de participare (autor, organizator, instigator sau complice) și caracterul implicării;
- complexitatea și gradul de planificare a acțiunilor întreprinse.

La stabilirea pedepsei în cazul infracțiunilor contra patrimoniului în motivarea sentinței nu se va face trimitere la circumstanța: comiterea infracțiunii în scopul unui câștig financiar sau profit. Or, majoritatea infracțiunilor contra patrimoniului presupun existența obligatorie a motivului de cupiditate.

La categoria acestor infracțiuni scopul de profit este semnul constitutiv al infracțiunilor fără care elementele sustragerii în cazul furtului, jafului, tâlhăriei, escrocheriei, pungășiei, sunt incomplete. Totuși, în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 193 CP – tulburarea de posesie, art. 197 CP – distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor, scopul de cupiditate lipsește. Motivele infracțiunilor menționate supra pot fi dintre cele mai diverse: interesul material, răzbunarea, invidie, ură, etc. În cazul infracțiunii prevăzute de art. 199 CP al RM – dobândirea sau comercializarea bunurilor despre care se știe că au fost obținute pe cale criminală, deși scopul de profit

nu se exclude, prezența acestuia nu are un caracter obligatoriu. În cazul transmiterii gratuite a bunurilor obținute pe cale criminală scopul de cupiditate lipsește.

5. Importanța clasificării infracțiunilor pentru aplicarea prevederilor art. 109 CP

Clasificarea infracțiunilor, în funcția de caracterul și gradul prejudiciabil, are importanță și pentru aplicarea instituției împăcării. Potrivit art. 109 CP, împăcarea este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, iar în cazul minorilor, și pentru o infracțiune gravă, infracțiuni prevăzute la capitolele II–VI din Partea specială, precum și în cazurile prevăzute de procedura penală, dacă persoana nu are antecedente penale pentru infracțiuni similare comise cu intenție sau dacă în privința sa nu a mai fost dispusă încetarea procesului penal, ca rezultat al împăcării, pentru infracțiuni similare comise cu intenție în ultimii cinci ani.

Prin urmare, împăcarea părților poate fi încheiată în cazul infracțiunilor contra patrimoniului, doar în cazul respectarea următoarelor condiții cumulative:

- a) se permite împăcarea pentru infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, cu excepția minorilor, fiind posibilă și pentru o infracțiune gravă;
- b) persoana nu are antecedente penale pentru infracțiuni similare comise cu intenție;
- c) dacă în privința inculpatului nu a mai fost dispusă încetarea procesului penal, ca rezultat al împăcării, pentru infracțiuni similare comise cu intenție în ultimii cinci ani.

Interdicția împăcării repetate stabilită la art. 109 alin.1 CP a constituit obiectul dezbaterilor la Curtea Constituțională. Potrivit *Hotărârii Curții Constituționale nr.27 din 21.09.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 109 alin.(1) CP*²², prin instituirea unui termen de 5 ani în cadrul căruia împăcarea penală nu

22 <http://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/ro-h2721092017rod6c36.pdf>

poate fi încheiată dacă anterior a existat o împăcare, în temeiul căreia a fost dispusă încetarea procesului penal în privința persoanei, pentru infracțiuni similare comise cu intenție, nu aduce atingere dispozițiilor art. 22 din Constituția RM privind neretroactivitatea legii.

În *Recomandarea nr. 56 cu privire la aplicarea art.109 CP și art.276 CPP în cazurile împăcării*²³, Curtea Supremă de Justiție s-a referit în mod detaliat la condițiile de realizare a împăcării, inclusiv împăcarea în cazul participației ori concursului de infracțiuni, în cazul modificării învinuirii, în cazul când persoana juridică are calitatea de bănuit, învinuit și inculpat, acțiunea civilă în procesul penal în raport cu împăcarea părților, perioada intervenirii faptului împăcării.

Pentru înlăturarea răspunderii penale în rezultatul împăcării este necesar să fie realizată bilateral între inculpat și partea vătămată, fiind exprimată în mod personal și presupune un acord explicit și clar prin care părțile consimt în mod liber asupra soluționării conflictului penal. Pentru încuviințarea împăcării și încetarea procesului penal, instanța de judecată verifică dacă făptuitorul înțelege învinuirea care i se impută, recunoaște vina, dacă i s-au înmănat actul de învinuire și rechizitoriul, drepturile și obligațiile în formă scrisă, a avut sau nu posibilitate să facă cunoștință cu materialele dosarului, are sau nu obiecții la probele din dosar.

Cu referire la infracțiunile contra patrimoniului, împăcarea între părți poate avea loc în cazul comiterii infracțiunilor prevăzute de art. 186 alin. (1), 192 alin. (1), 192², 193, 194 alin. (1), (2), 196 alin. (1), (2), 197 alin. (1), 199 alin. (1), 199/1 alin.1, 199² alin. (1), (2), 199³, 199⁴ alin.(1), 199⁵ CP al RM, care se atribuie la categoria infracțiunilor ușoare și celor prevăzute de art.186 alin. (2), (2)¹, 187 alin. (1), 189 alin. (1), 190 alin. (1), 191 alin.(1), 192 alin. (2), 192¹ alin.(1), (2), 196 alin. (3), (4), 197 alin. (3), 199 alin. (2), (3), 199¹ alin.(2), 199⁴ alin. (2) CP – infracțiuni mai puțin grave.

În cazul minorilor, împăcarea este admisă și pentru infracțiunile contra patrimoniului grave, care sunt prevăzute de art. 186 alin. (3), (4), (5), 187 alin. (2), (2)¹, (3), (4), 188 alin. (1), (2), (3), 189 alin. (2),

23 http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=85

(3), 190 alin. (2), (2)¹, (3), (4), 191 alin. (2), (2)¹, (2)², (3), (4), 192 alin. (3), (4), 192¹ alin. (3), 197 alin. (2) CP.

6. Persoana celui vinovat

La stabilirea pedepsei, instanța judecătorească verifică și factorii care pot indica un grad de vinovăție mai redus sau mai sporit, care pot fi:

- tinerețea sau vârsta frageda celui vinovat;
- faptul că infractorul a avut un rol minor în comiterea infracțiunii;
- caracteristica pozitivă sau negativă, caracteristica psihologică și morală;
- starea sănătății psihice și fizice;
- sustragerea de la avertismentele sau preocupările exprimate de ceilalți cu privire la comportamentul infractorului;
- în cazul în care inculpatul a comis o infracțiune, fiind deținut în penitenciar, este relevant să se verifice dacă acesta se încadrează la muncă în locul de detenție, a fost sau nu sancționat disciplinar, dacă este sau nu declarat violator al regimului de detenție, inclusiv faptul dacă nu este predispus la acțiuni de automutilare și suicid;
- remușcărilor pe care inculpatul le are după comiterea infracțiunii;
- a recuperat sau nu prejudiciul cauzat în legătură cu comiterea infracțiunii;
- dacă anterior a mai comis infracțiuni similare, se verifică dacă nu este un infractor ”de carieră”;
- au existat sau nu tentative de a ascunde sau de a elimina probe din dosar;
- dacă anterior a fost condamnat în baza unei sentințe definitive, cu aplicarea pedepsei - amendă sau muncă neremunerată în folosul comunității, este pertinent de a verifica dacă a executat pedeapsa aplicată, prin obținerea informațiilor corespunzătoare de la Biroul de Probațiune, dacă nu s-a sustras de la executarea sentințelor anterioare;

- comportamentul inculpatului pe parcursul examinării cauzei penale, dacă s-a eschivat sau nu de la prezentarea la ședințele de judecată, dacă nu a fost dispusă anunțarea în căutare a inculpatului. În cazul în care inculpatul a fost anunțat în căutare și schimbată măsura preventivă în arest preventiv sau arest la domiciliu, inclusiv și anterior într-o altă cauză penală, iar după pronunțarea sentinței, fiindu-i aplicată o pedeapsă non-privativă de libertate, și eliberat din arest, nu a făcut concluziile corespunzătoare, instanța de judecată punând în balanță acest considerent poate conchide aplicarea unei pedepse privative de libertate, care să fie aptă să atingă scopul preventiv și educativ al sancțiunii.

Cu referire la tinerețea sau vârsta celui vinovat trebuie de specificat că nu se are în vedere minoratul persoanei care a comis infracțiunea, deoarece conform art. 79 CP, minoratul se consideră circumstanță excepțională.

În cazul dacă vinovatul anterior a mai comis infracțiuni, constatate prin ordonanțele procurorilor de încetare din motivul împăcării părților sau prin sentințele instanțelor de judecată, în privința căruia antecedentele sunt stinse, aceste împrejurări caracterizează inculpatul și trebuie menționate în sentința instanței judecătorești la stabilirea pedepsei.

Referatul presentențial: un ajutor semnificativ în obținerea informațiilor despre persoana făptuitorului poate fi acordat de către consilierul de probațiune, prin întocmirea unui referat presentențial de evaluare psihosocială. În conformitate cu prevederile art. 8 și 9 din *Legea nr. 8 - XVI din 14.02.2008 cu privire la probațiune*²⁴, la demersul organului de urmărire penală, al procurorului sau al instanței judecătorești, se întocmește referatul presentențial de evaluare psihosocială a personalității bănuیتului, învinuitului sau

²⁴ Publicată în Monitorul Oficial nr. 103-105 din 13.06.2008 și republicată în Monitorul Oficial nr.13-19 din 22.01.2016.

inculpatului. Întocmirea unui referat presentențial poate fi solicitat nu doar în cazul învinuirii în comiterea unei infracțiuni a minorilor, dar și pentru majori. În privința unui minor, referatul presentențial de evaluare psihosocială a personalității se întocmește în mod obligatoriu. Rolul referatului este de a ajuta instanța judecătorească în procesul de individualizare a pedepsei, oferind o evaluare profesională a naturii și cauzelor care au dus la un comportament antisocial al persoanei, precum și a măsurilor care trebuie luate pentru a reduce probabilitatea de recidivă.

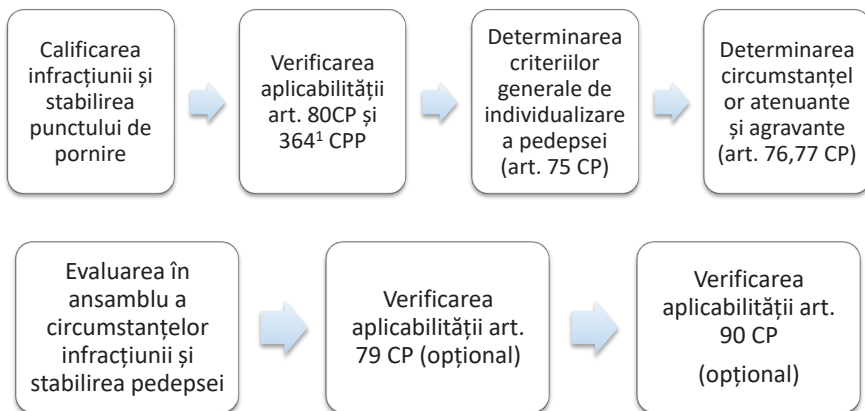
CAPITOLUL 5

RECOMANDĂRI CU PRIVIRE LA INDIVIDUALIZAREA PEDEPSEI PENALE PENTRU INFRAȚIUNILE DE CORUPERE PASIVĂ (ART. 324 CP), CORUPERE ACTIVĂ (ART. 325 CP) ȘI TRAFIC DE INFLUENȚĂ (ART. 326 CP)

În vederea uniformizării practicii judiciare la individualizarea pedepsei penale pentru corupere pasivă (art. 324 CP), corupere activă (art. 325 CP) și trafic de influență (art. 326 CP), precum și contribuirii la crearea climatului ”zero toleranță” față de corupție, se recomandă instanțelor de judecată să țină cont de următoarele explicații.

În conformitate cu art. 61 alin. (2) CP, pedeapsa penală are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane. În această ordine de idei, instanțele judecătorești urmează să ia în considerare că infracțiunile de corupție sunt comise cu intenție și cauzează prejudicii serioase societății, discreditând grav autoritățile publice. Drept urmare, restabilirea echității sociale, corectarea condamnaților și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni de corupție necesită luarea unor măsuri proporționale și juste din partea instanțelor judecătorești. În particular, în toate cazurile când sancțiunea normei penale prevede obligatoriu ca pedeapsă complementară privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, instanțele judecătorești vor aplica această pedeapsă complementară, în caz contrar nefiind posibilă atingerea scopului pedepsei penale.

În procesul de individualizare a pedepsei pentru infracțiunile de corupție, instanțele judecătorești vor parcurge următoarele etape consecutive:

1. Calificarea infracțiunii și stabilirea punctului de pornire.

Punctul de pornire în aplicarea pedepsei reprezintă media pedepsei, calculată separat pentru fiecare alineat al art. 324, 325 și 326 CP. Punctul de pornire a pedepselor pentru persoanele fizice este indicat în anexa de mai jos.

2. Verificarea aplicabilității art. 80 CP și art. 364¹ CPP. Potrivit art. 80 CP, în cazul în care persoana pusă sub învinuire încheie un acord de recunoaștere a vinovăției, iar instanța de judecată acceptă acest acord, pedeapsa pentru infracțiunea imputată se reduce cu o treime din pedeapsa maximă prevăzută pentru această infracțiune. Conform art. 504 alin. (2) CPP, procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției se aplică tuturor infracțiunilor, cu excepția infracțiunilor prevăzute la art.135 și 135¹ CP.

Potrivit art. 364¹ alin. (8) CPP, inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul

comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amenda.

Astfel, în cazul aplicării art. 80 CP sau, după caz, art. 364¹ CPP, limitele pedepsei care poate fi aplicată și, respectiv, punctul de pornire se modifică, după cum este indicat în anexa de mai jos.

3. Determinarea criteriilor generale de individualizare a pedepsei (art. 75 CP). Conform art. 75 alin. (1) CP, la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

În sensul art. 75 CP, gravitatea infracțiunii nu se limitează doar la clasificarea acesteia conform art. 16 CP, ci urmează a fi determinată și apreciată în fiecare caz concret, în funcție de circumstanțele comiterii acesteia. Astfel, instanțele judecătorești urmează să aprecieze și să țină cont de următoarele circumstanțe relevante care influențează gravitatea faptei:

- modalitatea de comitere a infracțiunii de corupere;
- cuantumul remunerației ilicite;
- caracterul conduitei pe care vinovatul s-a angajat să o adopte;
- prejudiciul, material sau de reputație, cauzat sau care ar putea fi cauzat societății, autorităților publice, persoanelor juridice și/sau fizice;
- complexitatea și gradul de planificare a acțiunilor întreprinse;
- contribuția persoanei în cazul infracțiunii comise de două sau mai multe persoane (art. 83 CP), etc.

De asemenea, prin prisma art. 75 CP, individualizarea judiciară a pedepselor trebuie să fie adecvată și proporțională față de fiecare infractor, fiind raportată la gradul pericolului social al acestuia și trăsăturile sale specifice care îi definesc personalitatea. Periculozitatea persoanei infractorului se deduce din motivația comiterii infracțiunii, din datele referitoare la conduita avută anterior în societate, din

modul în care a acționat și mijloacele folosite, conduita infractorului după săvârșirea faptei, adică atitudinea pe care infractorul a avut-o fie față de consecințele infracțiunii, fie față de autorități.

Referirile la persoana infractorului din motivarea unei hotărâri pronunțate în cazul infracțiunii de corupere pasivă nu sunt la fel de concludente ca în cazul celorlalte infracțiuni. Spre exemplu, dacă în cazul altor infracțiuni, lipsa antecedentelor penale, existența unui loc de muncă stabil, existența unei anumite pregătiri profesionale etc. sunt elemente care denotă un pericol social mai redus, în cazul coruperii pasive aceste elemente din contra constituie premise pentru comiterea infracțiunii (în cazul în care o persoană ar fi avut antecedente penale ori nu ar fi avut un loc de muncă stabil, aceasta nu ar fi putut ocupa funcția care să îi permită să comită infracțiunea de corupție în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu).

4. Determinarea circumstanțelor atenuante și agravante (art. 76, 77 CP). Instanțele judecătorești vor aprecia și vor ține cont de circumstanțele atenuante și agravante din art. 76 și 77 CP care sunt relevante pentru infracțiunile de corupție. Lipsa antecedentelor penale nu poate fi considerată drept circumstanță atenuantă în cazul comiterii infracțiunii de corupere pasivă, întrucât aceasta este o cerință obligatorie înaintată de lege față de toate persoanele publice.

Instanțele judecătorești vor ține cont de prevederile art. 76 alin. (3) și 77 alin. (2) CP, potrivit cărora circumstanțele prevăzute în mod expres de lege ca element constitutiv al infracțiunii nu pot fi considerate drept atenuante sau agravante. De asemenea, în cazul examinării cauzelor de corupție potrivit procedurii privind acordul de recunoaștere a vinovăției (art. 80 CP, art. art. 504-509 CPP) sau pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală (art. 364¹ CPP), faptul recunoașterii vinovăției, care atrage incidența procedurii simplificate respective, nu poate fi considerat simultan drept circumstanță atenuantă prevăzută de art. 76 alin. (1) lit. (f) CP, deoarece aceasta ar însemna că aceleiași împrejurări i se acordă un efect juridic dublu, iar condamnatul ar beneficia de o reducere adițională nejustificată a pedepsei.

5. Evaluarea în ansamblu a circumstanțelor infracțiunii și stabilirea pedepsei. La această etapă instanțele judecătorești vor aprecia în ansamblu criteriile generale de individualizare a pedepsei (art. 75 CP), circumstanțele atenuante și agravante (art. 76, 77 CP), asigurând atingerea scopurilor pedepsei penale stabilite la art. 61 alin. (2) CP.

Având în vedere punctul de pornire, stabilit în cadrul etapei nr. 1 sau, după caz, nr. 2 de mai sus, instanțele judecătorești vor coborî pedeapsa până la limita minimă ori o vor ridica până la limita maximă, în funcție de rezultatele evaluării în ansamblu și prezența preponderentă a circumstanțelor care conferă faptei gravitate redusă sau sporită. În cazul infracțiunii de trafic de influență instanțele judecătorești vor determina categoria pedepsei aplicate (închisoare sau amendă). Instanțele judecătorești își vor motiva detaliat concluzia în hotărâre.

6. Verificarea aplicabilității art. 79 CP (opțional). În cauzele de corupție, aplicarea unei pedepse mai blânde, în baza art. 79 CP, poate avea loc doar ca o excepție în situații extrem de rare. Potrivit art. 79 alin. (1) CP, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă, sau o pedeapsă mai blândă de altă categorie, numai atunci când în cauză s-au constatat circumstanțe excepționale. În sensul art. 79 CP, prin circumstanțe excepționale se înțeleg împrejurările în care s-a comis fapta infracțională sau datele privind personalitatea infractorului, care se consideră ieșite din comun, reprezentând o veritabilă excepție (împrejurările obișnuite sunt cele care predomină și caracterizează majoritatea persoanelor). Poate fi considerată excepțională atât o circumstanță atenuantă, cât și un cumul de asemenea circumstanțe legate de situațiile menționate la art. 79 alin. (1) CP.

Persoanele care comit infracțiunile de corupție au calitatea de subiect special și sunt persoane supuse unei responsabilități deosebite în comparație cu alți infractori. De aceea, aprecierea unor circumstanțe drept excepționale, obligă instanțele judecătorești să manifeste o atenție deosebită, cu includerea motivării corespunzătoare în hotărâre.

Instanțele judecătorești vor ține cont de faptul că aplicarea art. 79 CP nu este obligatorie, chiar dacă aceste circumstanțe excepționale au fost stabilite.

Dacă sancțiunea normei penale prevede drept pedeapsă complementară obligatorie privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, instanțele judecătorești nu sunt în drept să o înlătore cu trimitere la art. 79 CP, întrucât aceasta ar duce la imposibilitatea atingerii scopurilor stabilite la art. 61 alin. (2) CP.

7. Verificarea aplicabilității art. 90 CP (opțional). Infracțiunile de corupție se atribuie la categoria celor săvârșite cu intenție. Sancțiunile prevăzute pentru infracțiunile din art. 324 alin. (1) și (2), art. 325 alin. (1) și (2), art. 326 CP permit stabilirea pedepsei cu închisoare pe un termen de cel mult 5 ani. Astfel, în cazul în care, în rezultatul parcurgerii etapelor nr. 1-6 de mai sus, instanțele judecătorești stabilesc o pedeapsă de cel mult 5 ani, în general este posibilă aplicarea art. 90 CP. Totuși, în cazul identificării unor circumstanțe importante ale cauzei și cu privire la persoana celui vinovat în baza art. 90 CP, instanțele judecătorești le vor analiza și aprecia cumulativ cu celelalte criterii generale și speciale de individualizare a pedepsei (art. 75, 76, 77 CP), cu indicarea obligatorie în hotărâre a motivelor acestei decizii.

Circumstanțele atenuante, odată constatate în cauză și puse la baza pedepsei principale în cadrul etapelor nr. 5-6 de mai sus, nu mai pot fi invocate drept temei de aplicare a prevederilor art. 90 CP. Totodată, se va avea în vedere că, condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei este lăsată la discreția instanței de judecată, astfel aplicarea acesteia nu este obligatorie. În conformitate cu art. 90 alin. (4) CP, instanțele judecătorești nu sunt în drept să aplice condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei față de persoanele care au săvârșit infracțiuni deosebit de grave, excepțional de grave, precum și în cazul recidivei. Astfel, în cazul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art. 324 alin. (3) CP, care se atribuie la infracțiuni deosebit de grave, prevederile art. 90 CP nu sunt aplicabile. Totodată, aplicarea pedepsei cu închisoare este obligatorie în cazul recidivei.

Având în vedere prevederile art. 55 CP, precum și faptul că prejudiciul cauzat prin infracțiunile de corupție nu poate fi reparat în întregime, liberarea de răspundere penală cu tragere la răspundere contravențională nu este aplicabilă infracțiunilor prevăzute la art. 324, 325 și 326 CP, cu excepția art. 326 alin. (1¹) CP dacă această infracțiunea a fost comisă pentru prima oară și în cazurile în care persoana și-a recunoscut vina, a reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune și s-a constatat că corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale.

În calitate de subiect al infracțiunii de corupere activă (art. 325 CP) și trafic de influență (art. 326 CP) poate fi, în afară de persoană fizică, și persoană juridică. Pentru săvârșirea infracțiunilor de corupere activă persoanelor juridice li se aplică în calitate de pedeapsă principală amenda, iar în calitate de pedeapsă complementară obligatorie – privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate, care la alin. (3) este în alternativă cu lichidarea persoanei juridice.

Sanțiunile din art. 325 și 326 CP nu stabilesc termenul de privare a persoanei juridice de dreptul de a exercita anumită activitate, nici modalitatea de executare a acestei pedepse. În acest context, instanțele judecătorești vor aplica art. 73 CP, conform căruia privarea unei persoane juridice de dreptul de a exercita o anumită activitate constă în stabilirea interdicției de a încheia anumite tranzacții, de a emite acțiuni sau alte titluri de valoare, de a primi subvenții, îlesniri și alte avantaje de la stat sau de a exercita alte activități. Privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate poate fi limitată la un anumit teritoriu sau la o anumită perioadă a anului și se stabilește pe un termen de până la 5 ani sau pe un termen nelimitat. Este important ca interdicția să fie aplicată asupra acelor activități care au fost utilizate la comiterea infracțiunii. Termenul aplicării interdicției se stabilește, având în vedere circumstanțele săvârșirii infracțiunii, pericolul care persistă după săvârșirea acesteia, fiind determinat de necesitatea prevenirii recidivei din partea persoanei juridice care a comis infracțiunea.

Lichidarea persoanei juridice în calitate de pedeapsă complementară obligatorie este prevăzută la art. 325 alin.(3) și 326 alin. (3) CP ca

alternativă a privării de dreptul de a exercita o anumită activitate. Lichidarea persoanei juridice reprezintă cea mai gravă sancțiune, care trebuie să fie aplicată doar atunci când instanța de judecată constată că gravitatea infracțiunii săvârșite face imposibilă păstrarea unei atare persoane juridice și continuarea activității ei (art. 74 alin. (2) CP). Respectiv, concluzia instanței privind existența unor asemenea temeuri trebuie să fie bazată pe argumente convingătoare (de exemplu, persoana juridică nu mai practică în mod prioritar o activitate licită, existând pe baza veniturilor obținute pe cale ilegală sau persoana juridică în general a fost creată pentru a servi unor grupări criminale).

LIMITELE PEDEPSEI, ÎN FUNCȚIE DE PROCEDURA APLICATĂ, ȘI PUNCTUL DE PORNIRE:

ARTICOLUL 324 CP			
art. 324 alin. (1) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364I CPP
Limite legale	1. Închisoare: 3 - 7 ani și 2. Amendă: 4000 - 6000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 5 - 10 ani.	1. Închisoare: 3 - 4 ani 8 luni și 2. Amendă: 4000 - 6000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 5 - 10 ani.	1. Închisoare: 2 - 4 ani 8 luni și 2. Amendă: 3000 - 4500 u.c. și 3. Privare de drepturi: 5 - 10 ani.
Punct de pornire	1. Închisoare: 5 ani și 2. Amendă: 5000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 7 ani 6 luni.	1. Închisoare: 3 ani 10 luni și 2. Amendă: 5000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 7 ani 6 luni.	1. Închisoare: 3 ani 4 luni și 2. Amendă: 3750 u.c. și 3. Privare de drepturi: 7 ani 6 luni.

art. 324 alin. (2) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364I CPP
Limite legale	1. Închisoare: 5 - 10 ani și 2. Amendă: 6000 - 8000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 7 - 10 ani.	1. Închisoare: 5 - 6 ani 8 luni și 2. Amendă: 6000 - 8000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 7 - 10 ani.	1. Închisoare: 3 ani 4 luni - 6 ani 8 luni și 2. Amendă: 4500 - 6000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 7 - 10 ani.
Punct de pornire	1. Închisoare: 7 ani 6 luni și 2. Amendă: 7000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 8 ani 6 luni.	1. Închisoare: 5 ani 10 luni și 2. Amendă: 7000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 8 ani 6 luni.	1. Închisoare: 5 ani și 2. Amendă: 5250 u.c. și 3. Privare de drepturi: 8 ani 6 luni.
art. 324 alin. (3) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364I CPP
Limite legale	1. Închisoare: 7 - 15 ani și 2. Amendă: 8000 - 10000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 10 - 15 ani.	1. Închisoare: 7 - 10 ani 2. Amenda: 8000 - 10000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 10 - 15 ani.	1. Închisoare: 4 ani 8 luni - 10 ani și 2. Amendă: 6000 - 7500 u.c. și 3. Privare de drepturi: 10 - 15 ani.
Punct de pornire	1. Închisoare: 11 ani și 2. Amendă: 9000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 12 ani 6 luni.	1. Închisoare: 8 ani și 6 luni 2. Amenda: 9000 u.c. și 3. Privare de drepturi: 12 ani 6 luni.	1. Închisoare: 7 ani 4 luni și 2. Amendă: 6750 u.c. și 3. Privare de drepturi: 12 ani 6 luni.

art. 324 alin. (4) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364¹ CPP
Limite legale	1. Amendă: 1000 - 2000 u.c. și 2. Privare de drepturi: 1 - 5 ani.	1. Amendă: 1000 - 1333 u.c. și 2. Privare de drepturi: 1 - 5 ani.	1. Amendă: 750 - 1500 u.c. și 2. Privare de drepturi: 1 - 5 ani.
Punct de pornire	1. Amendă: 1500 u.c. și 2. Privare de drepturi: 3 ani.	1. Amendă: 1166 u.c. și 2. Privare de drepturi: 3 ani.	1. Amendă: 1125 u.c. și 2. Privare de drepturi: 3 ani.

ARTICOLUL 325 CP			
art. 325 alin. (1) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364¹ CPP
Limite legale	1. Închisoare: 3 luni - 6 ani și 2. Amendă: 2000 - 4000 u.c.	1. Închisoare: 3 luni - 4 ani și 2. Amendă: 2000 - 4000 u.c.	1. Închisoare: 3 luni - 4 ani și 2. Amendă: 1500 - 3000 u.c.
Punct de pornire	1. Închisoare: 3 ani 1,5 luni și 2. Amendă: 3000 u.c.	1. Închisoare: 2 ani 1,5 luni și 2. Amendă: 3000 u.c.	1. Închisoare: 2 ani 1,5 luni și 2. Amendă: 2250 u.c.

art. 325 alin. (2) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364¹ CPP
Limite legale	1. Închisoare: 3 - 7 ani și 2. Amendă: 4000 - 6000 u.c.	1. Închisoare: 3 ani - 4 ani 8 luni și 2. Amendă: 4000 - 6000 u.c.	1. Închisoare: 2 ani - 4 ani 8 luni și 2. Amendă: 3000 - 4500 u.c.
Punct de pornire	1. Închisoare: 5 ani și 2. Amendă: 5000 u.c.	1. Închisoare: 3 ani 10 luni și 2. Amendă 5000 u.c.	1. Închisoare: 3 ani 4 luni și 2. Amendă: 3750 u.c.
art. 325 alin. (3) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364¹ CPP
Limite legale	1. Închisoare: 6 - 12 ani și 2. Amendă: 6000 - 8000 u.c.	1. Închisoare: 6 - 8 ani și 2. Amendă: 6000 - 8000 u.c.	1. Închisoare: 4 - 8 ani și 2. Amendă: 4500 - 6000 u.c.
Punct de pornire	1. Închisoare: 9 ani și 2. Amendă: 7000 u.c.	1. Închisoare: 7 ani și 2. Amendă: 7000 u.c.	1. Închisoare: 6 ani și 2. Amendă: 5250 u.c.

ARTICOLUL 326 CP			
art. 326 alin. (1) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364¹ CPP
Limite generale	Închisoare: 3 luni – 6 ani; sau Amendă: 2000 - 3000 u.c.	Închisoare: 3 luni - 4 ani sau Amenda 2000 - 3000 u.c.	Închisoare: 3 luni – 4 ani sau Amendă: 1500 – 2250 u.c.
Punct de pornire	Închisoare: 3 ani 1,5 luni sau Amendă: 2500 u.c.	Închisoare: 2 an 1,5 luni sau Amendă: 2500 u.c.	Închisoare: 2 an 1,5 luni sau Amendă: 1875 u.c.
art. 326 alin. (1)¹ CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364¹ CPP
Limite generale	Închisoare: 3 luni - 3 ani; sau Amendă: 2000 – 3000 u.c.	Închisoare: 3 luni - 2 ani sau Amendă: 2000 - 3000 u.c.	Închisoare: 3 luni - 2 ani sau Amendă: 1500 - 2250 u.c.
Punct de pornire	Închisoare: 1 an 7,5 luni sau Amendă: 2500 u.c.	Închisoare: 1 an 1,5 luni sau Amendă: 2500 u.c.	Închisoare: 1 an 1,5 lună sau Amendă: 1875 u.c.

art. 326 alin. (2) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364¹ CPP
Limite legale	Închisoare: 2 - 7 ani sau Amendă: 3000 - 4000 u.c.	Închisoare: 2 - 4 ani 8 luni sau Amendă: 3000 - 4000 u.c.	Închisoare: 1 an 4 luni - 4 ani 8 luni sau Amendă: 2250 - 3000 u.c.
Punct de pornire	Închisoare: 4 ani și 6 luni sau Amendă: 3500 u.c.	Închisoare: 3 ani 4 luni sau Amendă: 3500 u.c.	Închisoare: 3 ani sau Amendă: 2625 u.c.
art. 326 alin. (3) CP			
	Procedura generală	Art. 80 CP	Art. 364¹ CPP
Limite legale	Închisoare: 3 - 8 ani sau Amendă: 4000 – 6000 u.c.	Închisoare: 3 ani - 5 ani 3 luni sau Amendă: 4000 - 6000 u.c.	Închisoare: 2 ani - 5 ani 3 luni sau Amendă: 3000 - 4500 u.c.
Punct de pornire	Închisoare: 5 ani 6 luni sau Amendă: 5000 u.c.	Închisoare: 4 ani 1,5 luni sau Amendă: 5000 u.c.	Închisoare: 3 ani 7,5 luni sau Amendă: 3750 u.c.

**Opiniile, constatările și concluziile exprimate aparțin autorilor
și nu reflectă neapărat opinia
Asociației Barourilor Americane / Inițiativa pentru Supremația Legii.**